

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

III обикновено Народно Събрание.

(Първа сесия.)

XI. ЗАСЪДАНИЕ, ЧЕТВЪРТЪКЪ 30 ДЕКЕМВРИЙ 1882 ГОД.

Начало въ 2 часа и 5 мин. послѣ пладнѣ, подѣ председателството на Негово Високо-преосвященство Митрополита Симеона Варненско-Преславский).

Председателъ (звѣни): Ще се прочете списъка на депутатитѣ.

Секретаръ Шивачовъ (чете го):

Отъ списъка се вижда, че отъ 40 души депутати присѣствуватъ 35 и отсъствуватъ 5 души; а именно: Г-да Нури Х. Салиевъ, М-ръ Вжлковичъ, Д. Станковъ, Тестеджи Муштафа и Даскалъ Д. Поповъ.

Председателъ: Тѣй като присѣствуватъ повече отъ $\frac{1}{2}$ отъ г-да депутатитѣ, Събранието се счита пълно и засѣданието се открива.

Ще се прочете протоколътъ отъ вчерашното засѣдание.

Секретаръ Шивачовъ (чете го):

Председателъ: Има ли нѣкой да направи нѣкоя забѣлжка върху прочетения протоколъ?

Ф. Мариновъ: Забѣлжихъ въ прочитанието на протокола, че има малко нѣщо пропушено; тѣй на пр. г-нъ Аневъ не е билъ избранъ въ вчерашната коммисия, а тамъ е казано, че е избранъ.

Аневъ: Не съмъ избранъ.

Председателъ: Г-нъ Ф. Мариновъ забѣлжи, че г-нъ Аневъ не е билъ избранъ за членъ въ онзи коммисия, която ще разгледва законопроекта за конвенцията между Сърбия и България.

На дневенъ редъ е законопроектътъ за отчетността на бюджета. Г-нъ Докладчикъ, ако е готовъ, нека хване да докладва.

Докладчикъ Аневъ (чете доклада):

ДОКЛАДЪ

до

НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ.

Финанциалната коммисия, която Народното Събрание на товари съ преглѣжданието и обсъжданието законопроектитѣ, представени отъ г-на Министра на Финанситѣ, може да преглѣда и представи днесъ своитѣ заключения само върху законопроекта за отчетността по бюджета, докѣтъ другитѣ не сѣ още обсъдени, но и върху тѣхъ ще да може коммисията да представи заключенията и доклада си въ идущето засѣдание.

Като докладчикъ на тая коммисия имамъ честь да съобща на Народното Събрание, че съвсѣмъ малко измѣненія сѣ станали по тоя законопроектъ, сир. законопроекта за отчетността по бюджета и то съ съгласието на г-на Министра, който има добрината да се яви нѣколко пѣти въ засѣданията на коммисията и ни даде обширни обяснения по запитванията ни.

Преди да пристѣпия къмъ докладване законопроекта, намирамъ за нужно да дамъ нѣкои обяснения на Нар. Събрание, отъ които то ще се отсвѣтли и съзнае: до колко нужно и важно е било изработванието на единъ такъвъ

законъ, чрезъ който се туря край за въ бжджце на до сегашнитѣ неправилности и до нѣгдѣ и нередовности, които сж се срѣщали въ дошегашнитѣ годишни бюджетни упражнения, тѣй като сумми опредѣлени за едно, изживявали сж се съвсѣмъ за друго, нѣщо съвсѣмъ противно на общото конституционно начало при съставлението и упражнението бюджета; защото извѣстни доходи, приети за таквизъ и прѣвидени въ извѣстна глава на бюджета, трѣбва да се обърнатъ за покриване на извѣстни пакъ разходи, тѣй както се е мислило и узаконило при съставлението бюджета, а не да се зиматъ суммитѣ предвидени въ една глава, н. пр., за постройки, а да се обърнатъ за покриване добавочни плати на чиновници, за излишни командировки и суточни на разни личности, за луксозни и често излишни канцелярски потрѣбности и пр. и най сѣтнѣ като се исчерпи такава една плата по бюджета, да налѣгнатъ пакъ друга и тѣй нататѣкъ, и въ концѣ концовъ захване едно учреждение да гони друго и да казва: въ тебе има икономически сумми или неизчерпани глави, дай за покриване на еди какви си разходи, тѣй като моитѣ не само извънредни но и други, за други цѣли предопредѣлени глави, сж исчерпани и пр. Подобни работи можеха да ставатъ, защото не е имало законъ, въ който да се казва не тѣй, а инакъ е трѣбовало да става. Това като казвамъ, не искамъ да нападамъ това или онова Министерство, не; но тѣй като не е имало законъ до сега: за какъ да ставатъ отчетноститѣ по бюджета, то е било и невъзможно да се системизира единъ начинъ при израсходванието суммитѣ по бюджета за посрѣщане държавнитѣ нужди и слѣдователно не е било възможно да съществува по между Министерствата едно и сжщото правило: какъ да се манипулира съ доходитѣ и расходитѣ по бюджета и отчетността. Министерството Бурмовъ, Министерството Цанковъ вършило едно, Министерството Каравеловъ друго, Министерството Ремлингенъ пакъ друго и тѣй нататѣкъ, докато днесъ, слѣдъ като Нар. Събрание приеме законна за отчетността, корото ще имамъ честта да докладвамъ, то годишното бюджетно упражнение се турва вече възъ здрава почва и веднажъ за винаги се парализирватъ своеволията на това или онова учреждение, на тоя или она чиновникъ, да прѣска народнитѣ пари на кѣдѣто и за каквото ще и да се шегува съ интереситѣ на Народа.

Въ заключение нека ми е позволено още да кажъ, че годишното бюджетарно упражнение и неговото законно извършване или довършване, сирѣчь като се расходва всѣка сумма само за предопредѣленната отъ закона цѣль покриванieto на която сумма е осигорена съ друга пакъ на за-

конна почва основана еквивалентна доходна сумма, то ние тогава само ще можемъ да кажемъ, че бюджетарното упражнение е законно, то е съгласно съ началата на политико-икономическитѣ закони. Тѣй се практикува то и въ всичкитѣ конституционни държави; тогава само сме съгласни съ общитѣ конституционенъ принципъ и е постигната цѣльта, щото държавниятъ организмъ да е основанъ върху двата фактори: волята на народа, която да се отразява въ единъ добръ обмисленъ и приетъ законъ и въ съвѣстнитѣ и законни дѣйствиия на изпълнителната власть.

Не трѣбва да забравяме, наистина, че нѣкой нѣтъ дождатъ такива обстоятелства, които сж по-силни отъ волята или буквата на закона, тѣй щото въ нѣкои извънредни, непредвидени случаи Силата и Властѣта трѣбва да дѣйствува независимо отъ закона, но това може да се случи, може и не, и то не ни мѣшае нито най-малко въ нашата дневна работа, тѣй като едно подобно дѣйствие се допуца само въ аномални врѣмена и обстоятелства.»

Сега предетон да се чете проектъ, и моля Н. Събрание да се произнесе да ли членъ по членъ да се захване четенѣто или понапрѣдъ да се прочете исцѣло. Азъ мисля, да се чете исцѣло ще бжде излишно, защото всѣкой има проекта въ рѣцѣтъ си.

Председателъ: Какъ обича Нар. Събрание, да ли понапрѣдъ да се прочете законопроекта исцѣло или веднага да се пристъпи къмъ прочитанѣто му членъ по членъ?

Бошнаковъ: Членъ 25 отъ правилника за вътрѣшниятъ редъ на Нар. Събрание казва: «Всичкитѣ законопроекти и предложения се гласуватъ въ Н. Събрание членъ по членъ, а послѣ това се пристъпва къмъ общо гласуване за цѣлий законопроектъ или предложение, но въ всѣкой случай това общо или цѣло гласуване трѣба да стане въ идущето заседание и.» На основание на този членъ, моля да се чете законопроекта членъ по членъ.

Председателъ: Така щото, съгласно съ правилника, законопроектътъ ще се чете членъ по членъ и ще се разисква.

Докладчикъ Аневъ (чете):

ЗАКОНОПРОЕКТЪ

за

ОТЧЕТНОСТѢТА ПО БЮДЖЕТА

ГЛАВА I.

Общій Държавенъ Бюджетъ.

Чл. 1.

Бюджета е акта, чрезъ който се предвиждатъ и разрѣшаватъ годишнитѣ приходи и разноски на Държавата или

на други управления, които законитѣ подчиняватъ на сжщитѣ правила.

Това е споредъ проекта; а споредъ комисията има приложено нѣщо съ съгласието на г-на Министра, а именно слѣдующитѣ думи: «на други управления като общинскитѣ и окръжнитѣ съвѣти и други, които законътъ подчинява на сжщитѣ правила.»

М-ръ Начовичъ: Комисията предложи да се прибавятъ тѣзи думи, защото имаше недоумѣние въ изражението: «на други управления, които законитѣ подчиняватъ на сжщитѣ правила.» Питахъ се кои сж тѣзи управления, да нѣма нѣщо вънъ отъ сжществующия редъ, и азъ казахъ, че тѣзи сж общинскитѣ и градскитѣ съвѣти и др., които се подчиняватъ тоже на сжщитѣ закони. Може да се появятъ закони, които подчиняватъ различни управления, които днесъ не сжществуваатъ и онѣзи учреждения, които сж подчинени на тѣзи правила, трѣбва да се управляватъ по сжщитѣ закони.

Предсѣдатель: Не обича ли г-нъ докладчикъ да прочете още везнжжъ члена съ прибавлението, което предлага комисията?

Докладчикъ (чете още веднжжъ):

М-ръ Начовичъ: За да не става тука повторение, да се замѣни «управления» съ думата «учреждения» и да се каже: «и на учрежденията, които законитѣ подчиняватъ на сжщитѣ правила.»

Предсѣдатель: Комисията оттеглява ли своята прибавка, тъй като г-нъ Начовичъ предлага нова редакция?

Докл. Аневъ: Оттеглява, понеже съ това се обяснява; това е сжщото, което мисли и комисията.

(Чете още веднжжъ): «и на учрежденията, които законитѣ подчиняватъ на сжщитѣ правила.»

Предсѣдатель: Приема ли Нар. Събрание тази поправка? (Гласове: Приема се.) Който не я приема, да си дигне ржката. (Никой не дига.) Ще каже, че е приетъ члена съ прибавлението и съ замѣняване на думата «управления» съ «учреждения».

Докладчикъ (чете):

Чл. 2.

Врѣмето, презъ което дѣйствува единъ бюджетъ, се нарича упражнение (exercice).

Комисията допълни това предложение, като каза: «врѣмето, презъ което се упражнява единъ бюджетъ, се нарича годишно бюджетно упражнение».

Предсѣдатель: Приема ли Народното Събрание този членъ съ прибавката, която е направила комисията?

(Гласове: Приема.)

Който не го приема, да си дигне ржката.

Чл. 3.

Упражнението носи името на годината презъ която е дѣйствувалъ бюджета.

Финансовата година започва отъ 1-ий Януарий и се свършва на 31-ий Декемврий отъ сжщата година. (Приема се.)

Чл. 4.

Само ония извършени дѣйствия и придобити права се смятатъ като принадлежащи на едно упражнение, които сж апнѣли презъ финансовата година, която дава името си на упражнението.

При това, указанитѣ въ чл. 8-ий на настоящия законъ срокове се даватъ или за довършване на вещественни работи или за досѣбиране доходитѣ, или за доисплащане на расходитѣ. (Приема се.)

Чл. 5.

Приходитѣ, които трѣбва да постѣпятъ и расходитѣ, които трѣбва да се направятъ за потребитѣ презъ всяко упражнение се разрѣшаватъ отъ закона за годишния бюджетъ. (Приема се.)

Чл. 6.

Всѣка година Министритѣ преутоготовляватъ бюджета на подвѣдомственнитѣ си Министерства.

Министра на финанситѣ събира тия отдѣлни бюджети най малко два мѣсеци преди времето за представяне на общитѣ бюджетъ и, като прибави и бюджета на доходитѣ, съставлява общитѣ Държавенъ бюджетъ. (Приема се.)

Чл. 7.

Бюджета се представлява тогава на Държавния Глава който го испраща на преглѣждане въ Държавния Съвѣтъ и на разискване и гласуване въ Н. Събрание. (Приема се.)

Чл. 8.

Срока, до който трѣбва да се извършатъ всички дѣйствия по прихода и расхода на едно упражнение, е слѣдующия:

а) До 1 Февруарий на слѣдующата година се довършватъ, въ границитѣ на открития кредитъ, вещественнитѣ работи, които сж били почнати и не сж могли да се довършатъ по преди 31 Декемврий по непреодолими естествени (force majeure) причини или по общъ интересъ, които причини трѣбва да сж изложени отъ распоредителя на кредита въ причинното му искание.

б) До 30 Юний, за приключване смѣткитѣ и исплащане суммитѣ, които се дължатъ.

в) До 31 Юлий на слѣдующата година: за доиспълнение мѣрkitѣ които сж се възли за пребиране на недоборитѣ и исплащане расходитѣ. (Приема се.)

Чл. 9.

Общият Държавен бюджет се раздѣля на двѣ части:

1. Приходенъ бюджетъ.
2. Расходенъ бюджетъ.

ГЛАВА II.

За приходния бюджетъ.

Чл. 10.

Приходите се дѣлятъ на:

Обикновенни и
Извънредни.

Първитѣ сж тия, които се получаватъ отъ постоянни доходни източници. (Приема се.)

Чл. 11.

Обикновеннитѣ и извънреднитѣ расходи се вписватъ въ бюджета въ двѣ отдѣлни части.

Всѣка една отъ горѣнаведенитѣ части се дѣли на толкова отдѣла, колкото различни видове доходи има; всѣкой отдѣлъ се подраздѣля на толкова глави и членове (статии), колкото различни раздѣления и подраздѣления има въ всѣки доходенъ клонъ. (Приема се.)

Чл. 12.

Въ приходния бюджетъ се притуря една глава за непредвидени приходи, гдѣто се записватъ всички случайни постъпления, които не сж предвидени въ бюджета на приходъ (Приема се.)

Чл. 13.

Опредѣлението размѣра на приходитѣ по всѣка глава, става на основание постъпленията станали въ по предишнитѣ упражнения, като се взѣматъ въ внимание и причинитѣ, които биха могли да увеличатъ или да умалжатъ тия приходи.

Заради това проекта на бюджета трѣбва да бѣде придруженъ:

а) Отъ една таблица, въ която да сж показани членъ по членъ суммитѣ на доходитѣ отъ предишнитѣ и стекли упражнения, и срѣщу тѣхъ въ особна графа суммитѣ които се предполагатъ да постъпятъ въ слѣдующата година и най послѣ, въ една послѣдна графа, разликата на повече или по малко срѣщу всѣки членъ.

б) Отъ нуждитѣ документи, които изясняватъ предложениѣ увеличения или намаляния.

в) Отъ едно изложение за подкрѣпление на тия предложения. (Приема се.)

Чл. 14.

Събиранieto на Държавни сумми се извършва само отъ отчетницитѣ на съкровището, и то на законни основания.

Всѣка събрана сума на каквато и да е основа трѣба цѣлата да се внаси въ съкровището, безъ никакви спадания за разноси, по събиранieto или за каквито и да било други расходи. (Приема се.)

Чл. 15.

Начина за събиранieto, внасянето и преслѣдванieto относително до всѣки родъ доходъ ще се опредѣли отъ особени закони и правилници. (Приема се.)

ГЛАВА III.

Расходния бюджетъ.

Чл. 16.

Расходитѣ както и приходитѣ се дѣлятъ на обикновенни и извънредни.

Първитѣ сж тия, които служатъ за обезпечение редовния ходъ на администрацията.

Вторитѣ сж тия, които иматъ за цѣль да удовлетворятъ нови и врѣмenni нужди.

Въ категорията на тия послѣднитѣ, влѣзватъ расходитѣ за нови постройки. (Приема се.)

Чл. 17.

Както е казано въ чл. 6, всѣкий министръ съставлява свой расходенъ бюджетъ по своето министерство, като го раздѣли на двѣ отдѣлни части, едната за обикновеннитѣ расходи, а другата за извънреднитѣ.

Всѣка отъ тия двѣ части се подраздѣля на двѣ отдѣления:

Едното за расхода за лични съставъ;

Другото за вещественнитѣ расходи.

Всѣко отдѣление сж подраздѣля на толкова глави, колкото различни служби и предмѣти има.

А всѣка глава сж раздѣля на толкова членове (статии), колкото разни видове расходи има, които се отнасятъ до тая глава. (Приема се.)

Чл. 18.

Въ расходния бюджетъ на всѣко министерство се отваря една особна глава наречена за непредвидени расходи, въ която се вписватъ непредвиденитѣ случайни расходи, които не сж могли да се предвидатъ въ общото наименование на расходитѣ. (Приема се.)

Чл. 19.

Опредѣлението размѣра на расходитѣ по всѣка глава се прави: на основание расходитѣ направени по сжщитѣ предмѣти презъ истеклитѣ упражнения, като се взѣматъ при това, въ внимание причинитѣ, които биха могли да го увеличатъ или да намалятъ расхода

Заради това проекта на расходния бюджетъ трѣбва да е придруженъ отъ надлѣжния Министръ, всѣкой по своето Министерство, съ слѣдующитѣ подкрѣпления:

а) Отъ една сравнителна таблица, раздѣлена на графи и която да показва глава по глава и членъ по членъ: кредититѣ, които се искатъ за слѣдующето упражнение, получе-

нитъ кредити за предишнитъ упражнения и разликата между тия упражнения.

б) Отъ нуждитъ свѣдѣния които да подкрѣпляютъ различнитъ предложения за увеличение или намаление расхода.

в) Отъ едно изложение за подкрѣпление на тия предложения. (Приема се.)

Чл. 20.

Министра на финанситъ, слѣдъ като събере отъ своитъ събрания проектитъ на бюджета за расхода, прибавя къмъ тѣхъ и проекта на расхода по своето Министерство и съставлява така проекта на расходитъ на общия Държавенъ бюджетъ. (Приема се.)

Чл. 21.

Бъ случай че суммата на предвиденитъ расходи надмине тая на ожидаемитъ приходи, Министра на финанситъ е длъженъ да представи на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО единъ особенъ докладъ, въ който да изложи подробно мнѣнието си за начина и средствата съ които ще може да се уравни недостига като се увеличатъ приходитъ или като се намалятъ расходитъ. (Приема се.)

ГЛАВА IV.

Представление и гласуване на бюджета.

Чл. 22.

Всичкитъ формалности упоменати въ предишнитъ членове трѣбва да се изпълнятъ, тъй щото Министра на Финанситъ да може да представи на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО окончателния проектъ на бюджета по прихода и расхода най късно въ втората половина на мѣсець Септемврий. (Приема се.)

Докладчикъ (чете): «Членъ 23 Слѣдъ като проекта на бюджета премине презъ Държавния Съвѣтъ, той се представя на Народното Събрание съ подраздѣленията му на отдѣления, глави и членове; но Народното Събрание го гласува по глави само.»

Д-ръ Минчо Цачевъ: Азъ желая този членъ да се измѣни, защото по-надолъ иде другъ членъ 25 върху който на пространно ще говори; именно, азъ не приемамъ бюджета да се гласува отъ Народното Събрание глава по глава, но да се гласува и по параграфи и по статии.

Докладчикъ: Комисията за това не е направила никакво измѣнение, защото е мислила, че ще се гласува членъ по членъ и статия по статия, и послѣ цѣлата сума по надлъжната глава.

Д-ръ Минчо Цачевъ: Азъ ще отговоря на г-на Докладчика Анева, че предположенията не сж законъ.

М-ръ Грековъ: Господа представители! При всичко че този законопроектъ не е представенъ отъ мене, азъ считамъ за нужно да се приеме този членъ както е записанъ въ самия законопроектъ. Какво ще каже да гласува Нар. Събрание бюджета по главитъ? Белкимъ това му запрѣщава да може да съкратява една статия отъ тая глава или съвсѣмъ да я унищожи? Нъ Нар. Събрание нѣма да гласува бюджета статия по статия, но ще гласува глава по глава. Това не ще каже, че една глава която е направена отъ 4 статии, и всѣка статия да има по 25.000 франка, всичко 100.000 фр., че Нар. Събрание не може да сваля всѣка една отъ тѣзи статии отъ 25.000 на 20.000 фр., тъй щото цѣлата глава да остане намѣсто 100.000 фр. само 80.000 франка. Когато правимъ закони, трѣбва да ги правимъ както ги правятъ хората. Този законъ не е измисленъ сега, но е заетъ отъ практиката на другитъ държави. На всѣкадѣ бюджета се гласува глава по глава и цифрата отъ цѣлата глава, и ако стане намаление на главата понеже се видоизмѣнила нѣкоя статия, то Нар. Събрание назначава оная цифра, съ която ще се намали тази глава, и се гласува както за измѣнението на статията тъй и за цѣлата цифра отъ главата. Азъ мисля че измѣнението, което предлага г-нъ Д-ръ Цачевъ нѣма си никакъ мѣстото; това ще докара само едно губене на врѣмето въ Нар. Събрание. Нар. Събрание, ако захване статия по статия да гласува бюджета, трѣбва да знаете, че всѣка една статия има да става особено гласуване. И ако се поиска за всѣка статия на бюджета тайно гласоподавание, и да потрѣбва да се турятъ за всѣка статия бюлетини съ да или не, ще питамъ г-на Цачева, колко врѣме ще трѣбва на Нар. Събрание да се гласува единъ бюджетъ? Само за гласуването и за преброяване на бюлетинитъ ще се минатъ дене, недѣли и мѣсеци; за това трѣбва да се земе въ съображение това нѣщо, и трѣбва да се приеме членътъ тъй, както се предложи въ законопроекта, безъ да се има никакъвъ страхъ че чрѣзъ това се ограничава правото на Нар. Събрание. Както казахъ и по-напрѣдъ, Нар. Събрание всѣкога ще има право да намали една статия отъ една известна глава, и слѣдователно цѣлостта на главата ще бѣде оная цифра, която се състои отъ събиране на всичкитъ цифри въ тази глава. Нар. Събрание може да я видоизмѣни на по-малка или на по-голяма. Нъ това нѣма да задлъжи Нар. Събрание върхъ главата, за която е свършено съгласно, да гласува статия по статия. Да представя единъ примѣръ. Въ България има 34 мирови сѣдии, тѣ се раздѣлятъ на три класса, и всѣко едно отъ тѣзи сѣдилища има известенъ бюджетъ, който не

се видоизмѣнява, напр. има първокласни съдилища, и всичките първокласни съдии се плащатъ еднакво. Ако се гласува бюджета както е предложено въ законопроекта, то какво ще стане? Нар. Събрание ще разисква за едно съдилище, ще опредѣли штата на съдилището, и щомъ се опредѣли штата на едното, то за всичките други става една проста формалностъ, за която, ако би се разисквало и гласувало пакъ статия по статия, било би едно губене на време. Следователно много по рационално е, да се гласува бюджета глава по глава, защото въ дадения случай щомъ се приеме штата за едно съдилище, другитъ ще се гласуватъ глава по глава. Така ще стане спорѣдъ законопроекта. Ако ли стане гласуването спорѣдъ предложението на г-на Д-ра Цачева, то ще се гласува напредъ, нека предположимъ, за София, съдържанието на мировий съдия, ще се гласува съдържанието на секретаря, на другитъ служащи въ това съдилище, на разсилния; послѣ ще се гласуватъ материалнитъ разноси на това съдилище. Послѣ това ще дойде напр. Русчукъ, тогасъ пакъ ще трѣбва да стане гласуването отново за всѣка статия пакъ да се гласува: именно пакъ за съдържанието на мировий съдия, послѣ за неговия секретаръ и тѣй нататакъ. Това трѣбва пакъ да става и за Варненскій, Видинскій мировий съдия. За това трѣбва да се приеме, че законопроекта като предлага това нѣщо, да се гласува бюджета глава по глава нѣма за цѣль да ограничи правото на Нар. Събрание, защото Нар. Събрание, ако гласува бюджета глава по глава, то всѣкой пътъ може да измѣни съдържанието на тази глава; именно, да я намали или да я увеличи, но той има за цѣль да улесни и опрости работата. Нар. Събрание е което има рѣшающъ гласъ, и това никакъ не ограничава правото на Нар. Събрание. Гласуването на бюджета трѣбва да става глава по глава само, защото тойзи начинъ представя по-голѣми удобства отъ другиятъ начинъ. Следователно Нар. Събрание не трѣбва да се подлъгва подиръ мнѣнието на г-на Цачева, което въ сжщностъ не дава нито по голѣми права нито нѣкаква нова гаранция на Нар. Събрание, но подлага Нар. Събрание на една формалностъ, която е само външна, и която ще направи гласуването на бюджета необходимо нужна. И затова предлагамъ да се приеме тѣй членътъ както си е въ законопроекта, защото тоя членъ не ограничава никакъ свободата на Нар. Събрание, но прави гласуването по-рационално, за да не се губи толкова време, колкото иска г-нъ Цачевъ да губи.

Д-ръ Цачевъ: (Гласове: Изчерпано е!) Азъ не се съгласявамъ никакъ съ мнѣнието на г-на Министра на Правосъдието и обръщамъ вниманието на г-да представителитъ

и ги поканвамъ да не се съгласятъ да гласоподаватъ бюджета само глава по глава. Ако г-нъ Министръ на Правосъдието се съгласява съ мене да извадимъ изъ този законопроектъ 25-й членъ, тогава напълно бихъ се съгласилъ да се гласоподава глава по глава. Но щомъ съществува въ този законопроектъ по Отчетността на Бюджета членъ 25, азъ привличамъ вниманието на г-да представителитъ и моля да отблъснатъ предложението на г-на Министра на Правосъдието, защото тука има, г-да представители, една опасностъ. Тѣзи опасностъ именно състои въ това, че когато народнитъ представители гласуватъ бюджета само по глава, тогава ще опредѣлятъ на примѣръ: за управлението на Министерството на Правосъдието че трѣба 400 000 или 500.0000 франка. Отъ тѣзи 500.000 франка трѣба да се плати на Министра на Правосъдието, трѣба да се плати на главния секретаръ, трѣба да се платятъ на началницитъ на Отдѣленията, трѣба да се плащатъ писцитъ, разсилнитъ и др. И щомъ Нар. Събрание гласува глава по глава, тогава се предоставява правото на г-на Министра, той да опредѣлява тѣзи заплати на чиновницитъ споредъ членъ 25 на този законопроектъ.

Защото този чл. 25 казва: «Слѣдъ като Нар. Събрание гласува бюджета по глави, всѣки министръ распредѣля полученъ за всѣка глава кредитъ на своя бюджетъ между разнитъ членове отъ тая глава и поднася това распределение на одобрението на Държавния Глава въ единъ подробенъ докладъ. Това потвърждение става съ Княжески указъ».

Какво може да произлѣзе отъ това, г-да представители? Може да произлѣзе щото г-нъ Министръ да има единъ сродникъ въ министерството, който е подначалникъ, и може да му опредѣли плата 7.000 франка, а на другъ само 5.000 франка. Тогава остава напълно на разположение на г-на министра онзи кредитъ, който е вотиранъ глава по глава.

За това настоявамъ, щомъ съществува въ този законопроектъ чл. 25 (чете го), то да се отблъсне предложението на г-на Министра, и да се гласоподава бюджета параграфъ по параграфъ, и статия по статия. (Съгласни.)

М-ръ Начовичъ: Азъ искамъ да отблъсна тѣлкуването, което дава г-нъ Цачевъ на 25 членъ. Тукъ никакъ не се мисли да може единъ министръ да располага съ сумитъ на главата, както той харесва, но той ще располага както е гласуванъ бюджетътъ отъ Народн. Събрание. Тука «распределение» за друга цѣль е казано.

Въобразѣте си, че потрѣбватъ въ единъ мѣсецъ по причина на нѣкои постройки или движения на войска за идущия мѣсецъ на нѣкое казначейство повече пари, отъ колкото въ други казначейства. Или че потрѣбва въ единъ мѣсецъ, на примѣръ, по-малко отъ тѣзи сума, то е $\frac{1}{12}$ часть, отъ колкото въ идущий мѣсецъ. Имено тѣй се разбира подѣлението, и то е помного за вещества отъ колкото за персоналатъ.

Защото, на примѣръ, въ Януарий, Февруарий и Мартъ мѣсецъ постройки не се правятъ; и ако се разбира тѣй както казва г-нъ Д-ръ Цачевъ, тогава трѣбе всѣки мѣсецъ да се похарчи $\frac{1}{12}$ часть въ Януарий, $\frac{1}{12}$ въ Февруарий и пр. Тука се разбира подѣлението само за сумми, които се харчатъ всѣки мѣсецъ. И това се растѣлкова подобря по-надолъ; а не както г-нъ Цачевъ казва, че тука се дава на лица или на роднини повече плата, а се отбива отъ онѣзи които не сж роднини или че сж приятели.

М-ръ Грековъ: Г-да представителити! Менѣ е жалъ, че въ Нар. Събрание се принуждаваме да говориме тѣлкова време за въпроси, които сж много ясни. Азъ не разбирамъ какъ може да се предполага, че Министръ ще може да свали на единъ чиновникъ заплатата и да увеличи на другъ, — какъ може да се предполага таково нѣщо, когато въ рѣшитѣ на г-да народнитѣ представители се намира бюджета, и въ този бюджетъ, който е представенъ вамъ, г-да, виждате че тамо е опредѣлена платата на всѣки чиновникъ, даже и за разсилий платата е опредѣлена. Слѣдователно не разбирамъ какъ може да се предполага, че Министръ може да свали платата на едного за да увеличи платата на другого, защото послѣдний ще бжде неговъ роднина.

Това сж просто думи, кои сж изказани съ голѣма лескомисленность, и за които неможе чловѣкъ освѣнъ да скърби че се произнасятъ тука. Защото г-нъ Цачевъ, като каза, че Министръ може да сваля заплатата на чуждий, и да увеличи платата на роднинитѣ си, ако би билъ повиканъ да покаже примѣръ, не би можалъ да го покаже. Слѣдователно като казватъ се такиви думи, които само оскърбяватъ този или онзи, безъ да се подкрѣпятъ съ фактове, — то имамъ право да кажа че това сж думи изрѣчени съ най-голѣма лескомисленность. И азъ съжالياвамъ че ставатъ такиви излишни разисквания. Въ вашитѣ рѣшѣ има бюджетъ; ако земете да го разисквате, ще видите че тамъ кредитътъ не се иска отъ васъ глава по глава, но статия по статия; и ако въ законътъ, който разискваме, се предлага единъ членъ за да се гласува бюджета глава по глава, азъ повтарямъ, че това е само за економия на време. Защото немислимо е, да се гла-

сува единъ бюджетъ параграфъ по параграфъ и статия по статия; тогава ще имате да гласувате нѣколко мѣсеца само бюджета. Ако, на примѣръ, се съгласятъ нѣколко души и да кажатъ, че всичко да се гласува тайно, пресмѣтнете колко време ще трѣбва само за гласованьето. Но ако даже бюджета се приема съ явно гласование за всѣки параграфъ отдѣлно, то всѣки ще разбере, че ще се губи твърдъ много време.

Представете си пакъ че гласуването по желанието на нѣколко представителити, съгласно съ правилника, става тайно за всѣки параграфъ, тогава за всѣка статия на бюджета ще трѣбва: да нишете бюлетини, да ги подавате, да се четятъ бюлетинитѣ и да се броятъ гласове. При всѣка друга статия пакъ да става същото; отъ тукъ виждате колко време ще се губи съвършено безполезно. За да успокоя лесно раздражующата се съвѣсть на г-на Минча Цачева (Смѣхъ), ще кажа, че 25 чл. на законопроекта неможе никакъ да се разбира въ тѣзи смисълъ, както я представи г-нъ Д-ръ Цачевъ.

Наистина какво съдържа цѣлия законъ? Той не само че неразвързва рѣшитѣ на Министритѣ но ги завързва по здраво и е направенъ за да гарантира правилното расходвание на бюджета. Какво ставаше съ досегашнитѣ бюджети? Досегашний законъ за изпълнение на бюджета, даваше право на Министритѣ, нѣмамъ законътъ тука, можтахъ да цитирамъ и статия — при случаи на извънредни нужди за разноси да взематъ една глава, за да допълнятъ нуждата, която се уеѣща по друга глава на бюджета. На пр. по моето Министерество ако има 5 глави за бюджета, да се земе отъ третя глава за допълнение на кредита на първа глава.

Това нѣщо ставаше, и който е слѣдилъ, какъ е вървѣла работата, знае, че това нѣщо е ставало на основание на закона, който съществувалъ. Не само това, г-да, ставаше и повече ставало. Има живи примѣри предъ очитѣ; земаха се общитѣ остатъци на едно Министерство и се внесоха за изпълнение нужди на друго Министерство.

Има даже случаи въ които общитѣ остатъци на всичкитѣ Министерества се зеха и се дадохъ за да се изпълнятъ нуждитѣ на едно Министерство. — Този законъ напротивъ какво постановява? «Нито единъ Министръ неможе да земе кредитъ отъ едно друго Министерство, нито пакъ му се допуца да зема кредитъ отъ една глава за попълнение на друга глава. На прим. на Министръ на Правосѣдие нѣма да му е вече позволено, да зема отъ третята глава, за да покрие нуждитѣ на първата глава.

Ако третата глава е за мирови съдии, и се случи, че поради накупление на много дѣла, на пр. въ София, неще бжде достатъченъ кредитътъ, който е предвиденъ въ бюджета за него собствено, тогава да може да се земе отъ економитѣ, които останаха отъ други мирови съдии, за да се допълни нуждата на Софийското мирово съдилище. И този чл. който г-нъ Д-ръ Цачевъ мисли, че дава толкова правдини на Министерството, ако вникне челоуѣкъ въ цѣлостта на закона, ще види че не само той недава правдини на Министритѣ, но даже имъ свързва ръцѣтъ, както до сега не сж били свързани.

Слѣдователно, ако г-нъ Д-ръ Цачевъ има да предложи нѣщо, за да докара по-голъма гаранция за точното расходване на бюджета, ако искаше щото Министра да не може да излѣзе отъ една статия на друга, това го разбирахъ; но г-нъ Цачевъ не прави такова предложение, а като иска отстранението на този членъ, той иска повращание на това, което е съществувало до сега.

Това обаче, което съществува днесъ, го познавате много добрѣ. Който е челъ «Държавний Вѣстникъ», е видѣлъ различни укази, чрѣзъ които се позволява извънреденъ кредитъ, зетъ отъ това или онова Министерство, и още повече остатъцитѣ отъ всичкитѣ Министерства се зеха и се дадоха на едно Министерство.

Слѣдователно въ интереса на по-точното и по-правилното изпълнение на бюджета въ България, моля да се приеме статията както е въ законопроекта.

Защото г-нъ Цачевъ не само че не предлага нищо, което гарантира по-точното изпълнение на бюджета, но той предлага нѣщо, което нѣма друго да бжде, освѣнъ повращанието на съществуващия порядъкъ, и който, всички го знаятъ, много по-малко гарантира отъ колкото тази статията възможността, за отклонението на изпълнението на бюджета.

Д-ръ Цачевъ: Въ разясненията, които г-нъ Министръ на Финанситѣ има добрината да даде, каза че членъ 25 се отнасялъ до предметитѣ, а не до членоветѣ. Има голѣма разлика мѣжду «членове» и «предмети.» Тука е казано мѣжду разнитѣ членове; кои сж разнитѣ членове? Тѣзи които фигуриратъ въ една глава на бюджета. — Въ отговоръ на г-на М-ра Грекова ще кажъ, че тука е имало доста примѣри, и ако земемъ «Държавний Вѣстникъ» ще му изброя повече отъ 160 случаи, въ които Нар. Събрание е опредѣлило една заплата на единъ чиновникъ и тя е повишена отъ М-рътъ, както имамъ по този предметъ едно формално запитвание, на което не съмъ получилъ още отговоръ.

М-ръ Грековъ: Азъ ще моля г-на Цачева не 160 случая да каже, дѣто се увеличила заплата, но 10 да покаже. Единъ го познавамъ.

Д-ръ Цачевъ: Щомъ има единъ, има и други.

М-ръ Грековъ: Да ги покажете тука на Народното Представителство.

Д-ръ Цачевъ: Ще ви ги покажъ съ фактове, и ще ги изчислимъ.

Лазаръ Дуковъ: Азъ неможъ да намѣря думитѣ на г-на Д-ра Цачева толкось неумѣстни, че наистина сж се възвишавали и намалявали платитѣ. Има единъ законъ, който казва, че се прибавляватъ на тукашнитѣ чиновници платитѣ съ 20%. (Единъ гласъ: «На предметъ»!) То е за примѣръ, и азъ съмъ на предметъ. Нис сме слушали тукъ едно прошение, че на нѣкои се платило а на други се не-платило, и тѣ се жаловатъ на Нар. Събрание. Ето фактъ; азъ не го казвамъ съ задни мисли, но таквъ случай често се намира, но за да се предвиди това нѣщо и да се предпази, за да нестава вторий пжтъ таково нѣщо. Но такиви случаи има.

Председателъ: Счита ли се Нар. Събрание доволно освѣтлено върху този въпросъ? (Доволно!)

Обича ли г-нъ Д-ръ Цачевъ да направи своето предложение?

Д-ръ Цачевъ (чете): «Слѣдъ като проекта на бюджета премине прѣзъ Държавний Съвѣтъ, той се представлява на Нар. Събрание съ подраздѣленията му на отдѣления, глави и членове. Нар. Събрание го гласува параграфъ по параграфъ и статия по статия; и послѣ глава по глава.»

Председателъ: Хубаво би било да предложи г-нъ Цачевъ писмено своето предложение.

Секретаръ Шивачовъ: За да спомогнъ на г-на Д-ра Цачева, азъ предлагамъ да се каже тѣй: «Слѣдъ като проекта на бюджета премине прѣзъ Държавний Съвѣтъ, той се представлява на Нар. Събрание съ подраздѣленията му на отдѣлни глави и членове на разгѣждане на Народното Събрание.»

По тоя начинъ остава на Нар. Събрание да гласува както обича, глава по глава, или членъ по членъ.

Председателъ: До като се формулира предложението на г-на Д-ра Цачева, обича ли Нар. Събрание да слѣдваме по надолу? (Гласове: «Петъ минути отидихъ!») Добрѣ за петъ минути отидихъ.

(Послѣ отпуща.)

Председателъ (звъни): Засѣданието се отваря изново. Г-нъ Цачевъ предлага да се поправи 23 чл. отъ законо-

проекта, както слѣдва: (чете) «Слѣдъ като проекта на бюджета премине презъ Държавний Съвѣтъ, той се представя на Народното Събрание съ подраздѣленията му на отдѣления, глави и членове и Народното Събрание го гласува по статии и глави.» Това е предложението, което прави г-нъ Д-ръ Цачевъ.

Секретаръ Шивачовъ: Азъ мисля, че много по-добъръ ще бѣде да се каже, че слѣдъ като премине бюджета прѣзъ Държавний Съвѣтъ, представи се въ Народното Събрание съ своитѣ подраздѣления на отдѣления, глави и членове, и че зависи отъ Народното Събрание да го разгледва глава по глава или статия по статия. Заради това предлагамъ слѣдующето: (чете): «Слѣдъ като бюджета-проекта премине презъ Държавний Съвѣтъ, той се представя въ Народното Събрание съ подраздѣленията му на глави и членове на разгледане отъ Народното Събрание.»

Д-ръ Цачевъ: Тѣй както е представенъ този членъ отъ мене, никакъ не се стѣснява свободата на Народното Събрание. Народното Събрание, като дойде до бюджета, може да го гласува както иска: глава по глава или статия по статия. Но не искамъ да остане както е въ законопроекта; защото тогава Народното Събрание не ще може да разглежда бюджета статия по статия, но споредъ предложението ми, ако Народното Събрание иска, може да гласува бюджета само глава по глава.

М-ръ Грековъ: Незнамъ, г-да, но види се, че г-нъ Д-ръ Цачевъ е писалъ тая негова редакция, но не е я прочелъ; (Веселостъ.) защото щомъ я прочете чловѣкъ, ще види, че тамъ е казано, че Народното Събрание гласува бюджета статия по статия, параграфъ по параграфъ и глава по глава, слѣдователно не може да се допусне че Народното Събрание, като иска, ще може да гласува бюджета и инакъ, освѣнъ ако г-нъ Цачевъ предполага, че Народното Събрание може да се рѣши съзнателно да върши незаконни работи; т. е. че може въ закона да бѣде писано, че Народното Събрание трѣбва да гласува бюджета глава по глава, параграфъ по параграфъ и статия по статия, а пакъ Народното Събрание да рѣши да се приеме изведнѣждъ цѣлия бюджетъ, безъ да го гласува нито глава по глава. Народното Събрание, г-да представители, не стои по-високо отъ закона и Народното Представителство, както всичкитѣ други власти и граждани, е длъжно да почита законитѣ. Ако желанието на г-нъ Цачева е, да се внесе въ закона неговото предложение и пакъ да остане на Народното Събрание свобода, да може да гласува бюджета, както иска, това ще бѣде противозаконно, ако не кажемъ въ закона изрично, че Народното Събрание

може да отетжни отъ установеното правило, когато иска. Щомъ обаче кажемъ тука че трѣбва да се гласува статия по статия, параграфъ по параграфъ, глава по глава, то бюджета не може да се гласува инакъ. Това ще бѣде законъ и този законъ е задължителенъ за Народното Събрание, което е длъжно да се подчинява на закона, както и всичкитѣ други власти и български граждани. Трѣбва да се предполага, че Народното Събрание като направи закона нѣма само да го нарушава. Сега относително предложението на г-на Шивачова ще кажъ, че и това оставя една широчина на Народното Събрание, която не е желателно да съществува. Трѣбва ясно да се опредѣли, какъ трѣбва да гласоподава Народното Събрание годишния бюджетъ, за да не може днесъ или утрѣ да подпадне Събранието подъ укорѣтъ на тогосъ или оногосъ. И щомъ законътъ предписва, че трѣбва да се гласоподава тѣй или инакъ, то не може никой да каже че гласоподаването за еди-коя сума е станало по еди-кой начинъ, само да бѣде въ полза на нѣкое лице, което си имало приятели въ Събранието. За това най-добъръ е да се приеме, както си стои тука. И ако иматъ скруполи нѣкои представители относително това, че може да злоупотрѣблява единъ Министръ, и да назначава на своитѣ роднини — както мисли г-нъ Цачевъ — по-голъми заплати, отъ колкото на чуждитѣ, то предлагамъ да се обясни тази статия и да се добави: «Министритѣ не могатъ да даватъ по-голъми заплати на роднинитѣ си отъ колкото на други тѣчиновници.» (Веселостъ.)

Шивачовъ: Азъ настоявамъ, да се приеме тълкуванието на чл. 23 тѣй, както го предложихъ, защото тогава Народното Събрание ще бѣде свободно да гласоподава върху бюджета, както намѣри за нужно. Щомъ тука не е опредѣлено какъ трѣбва да се гласоподава, то ще зависи всекогажъ отъ Народното Събрание, да гласоподава тѣй, както намѣри за нужно. Ако намѣри за нужно, то ще гласува параграфъ по параграфъ, ако ли не, ще гласува само глава по глава: съ една дума това ще зависи отъ усмотрѣнието на Народното Събрание. И чини ми се че е най-добра формата, която предлагамъ азъ.

Д-ръ Цачевъ: Азъ имамъ пълно довѣрие въ справедливостта на г-нъ М-ръ Грекова, но той не може да ме увѣри, че ще бѣде вѣчно М-ръ на България. (М-ръ Грековъ възрази нѣщо полугласно.)

Тукъ има естествени причини, които могатъ да се случатъ. Ако бѣхъ знаелъ, че прѣзъ продължението на моя животъ ще бѣде М-ръ г-нъ Грековъ, азъ бихъ приелъ безъ никакви измѣнения членъ 23, но такова нѣщо не можъ да

кажж, защото тукъ има нѣща, които не зависятъ отъ чело-
вѣка. Но за бжджще трѣбва да се предвидятъ всичкитѣ
случайности и азъ настоявамъ на предложението си.

М-ръ Грековъ: Г-да! Азъ моля за извинение, че тол-
кова често отговарямъ по този въпросъ, защото дѣйстви-
телно той незаслужва да се говори толкося за него.

Азъ благодаря твърдѣ много за честта, която ми изрази
г-нъ Цачевъ, но ще го моля, да непоказва никакъ снисхо-
ждение за мене, защото законодателятъ, както казва г-нъ
Д-ръ Цачевъ, не трѣбва да глѣда приятелитѣ, но той трѣбва
да прави законътъ за всичкитѣ, и не може да има прѣдѣ
видѣ нито приятели нито неприатели. Той трѣбва да по-
станови онова, което е справедливо, и което е поудобно, а
отъ него повече нито помалко да не прави.

Г-нъ Цачевъ като не иска тука да прави помалко, отъ
колкото трѣбва, азъ му благодаря за туй. Но азъ тоже не
съмъ съгласенъ, да правиме повече отъ колкото трѣбва.
Азъ неискамъ да се позволи, щото да ставатъ нѣкои зло-
употрѣбления относително изпълнението на бюджета; и това
трѣбва да се предвиди въ закона не само за неприатели,
до когото нѣмаме довѣрие, но и за оногъ, до когото имаме
довѣрие. Защото може да стане, щото оний, до когото най-
много се довѣривашъ, да сгрѣши, — а може да стане и про-
тивното. Законитѣ трѣбва да ставатъ еднакви за всичкитѣ.
Но тука — както казахъ — не се иска повече, отъ колкото
трѣбва; защото тази статия недава никакъ възможность на
М-ра, за да може да злоупотреби при изпълнението на бю-
джета. Тя само прави възможно изпълнението на единъ бю-
джетъ да бжде рационално.

Защото, както щете да кажете, и даже въ странитѣ, гдѣто
сжществуватъ управления отъ стотини години, и гдѣто има
бюджети и нуждитѣ материали и свѣдѣния отъ стотини го-
дини, и тамо неможе чловѣкъ математически да предвижда
за финанциялната година онази сума, която ще бжде потрѣб-
на, и която ще бжде доволна на всичкитѣ пужди, които може
да се покажатъ по извѣстни работи, за които се предвижда
кредитъ.

Колко повече е това за България, гдѣто нашата страна
сжществува отъ малко години, и нашия бюджетъ, ако вземемъ
да го преглѣждаме, нѣма още онова направление, което да
опредѣля точно, колкото трѣбва за всичкитѣ нужди отдѣлно.
Въ бюджета, който е вотиранъ отъ миналото Нар. Събрание,
може да се намѣрятъ цѣли сумми предвидени скуномъ за
туй или онуй, безъ да се покаже най-малко распределение.
Сега тѣзи година първъ пѣтъ се предлага на Нар. Събра-
ние бюджета, гдѣто всичко е подробно раздѣлено. Ако се тури

ограничение на Министра, щото той неможе подъ никакъвъ
предлогъ да земе отъ единъ параграфъ и да тури на другъ,
тогава е невъзможно да си вървятъ работитѣ както трѣбва.
Тука на пр. въ бюджета на Министерство на Финанситѣ има:
«общественни расходи,» и ако вземемъ първитѣ два пара-
графа: 1) за писмени принадлежности: 5000 лева, и 2)
за освѣтление и отопление 2000 лева; то азъ съмъ на
пълно убѣденъ, че тѣзи цифри сж предвидѣни на основание
на предположение. Въ бюджета, наистина, се глѣда, да се
тури по възможности оная цифра, която отговара на сжи-
ността на работата. Но никой неможе да каже: че 2000 л.
ще бжджтъ достатъчни за писмени принадлежности, ни че
5000 нѣма да бжджтъ повече отъ колкото трѣбва. Питамъ
сега: ако въ началото на зимата оставатъ отъ тѣзи 5000 л.
още 2000 лева; а презъ Декемврий мѣсець суммата която е
предвидѣна за отопление и освѣтление, да бжде изхарчена
съвсѣмъ, а отъ другата сума да останатъ 1000 лева, —
питамъ ви, да ли народнитѣ представители искатъ да дове-
джтъ работата до това, щото чиновницитѣ да бжджтъ прину-
дени да затворятъ кинцелярията, защото нѣматъ дърва, а на
студъ неможе да се работи; или непредпочитате ли, щото
Министрътъ да може съ тѣзи 1000 л., останали отъ другъ
параграфъ, да купи дърва, за да може да се върши работа?

Колкото за заплатитѣ на чиновницитѣ, повтарамъ, че не-
може да се предположи, че Министрътъ може да намали за-
платата на едного, или да я увеличи на другогъ; защото чи-
новницитѣ служатъ по извѣстенъ статутъ, и ако единъ Ми-
нистръ иска да намали заплатата на началника на отдѣле-
нието, той ще има твърдѣ голѣмо право да иде и да каже
на Министра: защо на мене толкося а на моя събратъ тол-
кова давате?

И тука въ главата, която се отнася до съдържанието, както
за Министрътъ тѣй и за разнитѣ управления, предвидено е
особенно за всѣки чиновникъ, колко ще му се даде. И тамо
неможе да има нито по-малки нито по-голѣми разноси. Всѣки
чиновникъ си получава опредѣлената въ щата заплата. Само
ако нѣкое мѣсто е вакантно, то тѣзи сумми оставатъ въ
икономията на бюджета.

Но ако ви е страхъ, че Министръ може да прави злоу-
потрѣбления, то опредѣлете го, като добавите къмъ тѣзи
статия: «въобще Министрътъ неможе нито да уголѣмява
нито да намалява заплата на чиновници която е предвидена
спорѣдъ щата.» — И тогава неможе да има страхъ, че Ми-
нистрътъ може да намалява заплатитѣ на единитѣ а да ги
увеличава на другитѣ чиновници.

Ако приемемъ предложението на г-на Цачева, то ще има тоже голѣми затруднения при гласоподаването за бюджета. На пр. тукъ виждаме въ бюджета на министерството на Финансите, че първата глава има 26 параграфа, втората 15 третата пакъ толкосъ, 4-та пакъ толкосъ. Послѣ всѣко едно ковчежничество пакъ по толкосъ; на пр. Русенското ковчежничество има около 15 параграфа; послѣ Варненското, Софийското и прочее; всѣко едно по 20 параграфа; тъй щото за да се вотира бюджетътъ само за съставътъ на централното управление, трѣбва да се гласоподава 14 пкти. Подиръ като се мине къмъ вещественитѣ разности, трѣбва да се гласоподава 15 пкти. Следователно, за да се прекара цѣлото Министерство на Финансите, — бюджетътъ на което най-сетнѣ не е отъ най-голѣмитѣ и много сложнитѣ, — ще трѣбва да се гласоподава около 300—400 пкти. Така щото виждате, г-да, колко е голѣма непрактичността на срѣдството, което предлага г-нъ Д-ръ Цачевъ!

Г-да представители! Никой не иска да ставатъ злоупотребления; искаме да се въведа законность и да се неспрестъпватъ законитѣ; но въ желанието да въдворяваме законността, не трѣбва да отиваме до крайности, които ще ни препятствуватъ да вършимъ работа. Зарадъ туй моля, да се приеме членътъ, както е приетъ отъ комисията, и най-сетнѣ, ако Нар. Събрание мисли, че трѣбва да станатъ ограничения, азъ несъмнѣно противенъ, да се прибави въ 25 членъ онова, което казахъ, именно, че Министритѣ немогътъ нито да увеличаватъ, нито да намаляватъ предвиденитѣ въ щата заплати на чиновницитѣ.

Филипъ Мариновъ: Г-да представители! Азъ мисля, че по тая частъ много се говори, т. е. по чл. чл. 23 и 25. За това, за да се прекратятъ препирнитѣ, азъ мисля да се направи за пояснение на този членъ една малка прибавка, и ще се съгласимъ много лесно. Ако стане чл. 23 тъй: «Слѣдъ като проекта на бюджета премине прѣзъ Държавний Съвѣтъ, той се представлява на Нар. Събрание, съ подраздѣленията му на отдѣления, глави и членове; но Нар. Събрание го гласува по глави само. Това обаче не ограничава Нар. Събрание, да отмѣнява съвсѣмъ или да видоизмѣнява нѣкои членове.»

Д-ръ Цачевъ: Тѣй като г-нъ Министръ на Правосъдѣието приема, да стане едно опредѣление на членътъ 25, то азъ оттеглямъ предложението си относително до членъ 23, но съ това условие, ако той приеме да се опредѣли, че Министритѣ немогътъ нито да уголѣмяватъ нито да намаляватъ заплатитѣ на чиновницитѣ. (Гласове: Съгласни.)

Предсѣдателъ: Г-нъ Шивачовъ постоянствува ли на своето предложение.

Секретаръ Шивачовъ: Постоянствувамъ

М-ръ Грековъ: Трѣбва да се гласува предложението на комисията най-напредъ.

Предсѣдателъ: Послѣ има едно предложение отъ г-на Филипа Мариновъ.

Филипъ Мариновъ: Искамъ да се тури прибавката.

Докладчикъ Аневъ: Най-напредъ трѣбва да се тури на гласоподаване спорѣдъ комисията, което е и спорѣдъ законопроекта, и ако се отхвърли, тогава ще се гласуватъ другитѣ предложения.

М-ръ Грековъ: Министерството, като глѣда въ прибавката на г-на Маринова само едно обяснение на члена, безъ да се измѣнява ни най-малко съществото му, нѣма нищо противъ тая прибавка.

Предсѣдателъ: Ще се тури на гласоподаване членътъ, както е представенъ въ законопроекта и приетъ отъ комисията. Приема ли Народното Събрание членъ 23-й така, както е въ законопроекта?

М-ръ Начовичъ: Г-нъ Филипъ Мариновъ приема членътъ както си е, а прави прибавка на него. За това неговото предложение ще се гласува подиръ като се приеме членътъ.

Предсѣдателъ: Приема ли Народното Събрание 23-й членъ така, както стои въ законопроекта и както го приема и комисията? (Приема.) Който го не приема да си дигне ржката. (Само единъ дига.) Болшинството, съ исклучение на одного отъ г-да представителитѣ — се произнася, че приема 23-й членъ така, както стои въ законопроекта.

Сега г-нъ Филипъ Мариновъ има една прибавка. Не обича ли г-нъ Филипъ Мариновъ, да прочете своята прибавка и подиръ да се тури на гласоподаване?

Филипъ Мариновъ (чете): «Обаче Народното Събрание не е ограничено да отмѣнява съвсѣмъ или да видоизмѣнява нѣкои членове;» т. е. подиръ като гласува една глава, може нѣкой членъ да отмѣни или отчасти да го видоизмѣни.

М-ръ Начовичъ: Азъ мисля, че предложението на г-на Филипа Маринова се разбира отъ само себе си. Народното Събрание преди да земе да гласува бюджета, то ще го чете членъ по членъ, и ще го поправи. На пр. въ личния съставъ на Финансовото Министерство има 14 члена, съ разни сумми; Народното Събрание като разглѣда тѣзи членове, може да ги измѣни, и наподиръ, като събере суммитѣ ще

гласува само суммата за цялата глава, тъй както е била измѣнена. На пр. суммата на първата глава е сега 233.884 лева, но да предположимъ, че Народното Събрание я разглежда членъ по членъ и я смали на 223.000; тогава при гласуването, ще се махне смаленото количество и ще се гласува не 233.884 лева, а 223.000; слѣдователно Народното Събрание ще гласува тази глава видоизмѣнена, както му е било угодно.

Подиръ тѣзи обяснения, г-нъ Мариновъ, може да оттегли предложението си, защото е известно, че Народното Събрание е господаръ и върху заплатитѣ както и върху вещественитѣ разноси и то ги опредѣля, както иска и измѣнява суммитѣ въ главитѣ, както му е угодно.

Филипъ Мариновъ: Азъ искахъ, да се тури прибавката само за пояснение, а не да се измѣнява членътъ.

Председателъ: Оттегляте ли, г-нъ Мариновъ, вашето предложение, подиръ обясненията, които даде г-нъ М-ръ на Финанситѣ? (Филипъ Мариновъ: Оттеглявамъ го.) Така щото, членъ 23-й остана така, както стои въ законопроекта.

Докладчикъ Аневъ (чете):

ГЛАВА V.

К р е д и т и.

Чл. 24.

Годишния законъ за бюджета открива нуждитѣ кредити за предполагаемитѣ презъ всѣко упражненіе расходи, които се посрѣщатъ съ предвиденитѣ въ доходния бюджетъ приходи. Никакви измѣнения нѣма.

Председателъ: Има ли нѣкой да направи забѣлѣжка върху 24-й членъ? (Нѣма.) Приема ли Народното Събрание 24-й членъ така, както стои въ законопроекта? (Приема.) Който го не приема да си дигне ръката. (Никой не дига.) Ще каже, че Народното Събрание приема 24-й членъ така, както е писанъ въ законопроекта

Докл. Аневъ: (Чете:)

Чл. 25.

«Слѣдъ като Народното Събрание гласува бюджета по глави, всѣки Министръ распредѣля полученіи за всѣка глава кредитъ на своя бюджетъ мѣжду разнитѣ членове отъ тая глава и поднася това распредѣление на одобреніето на Държавния Глава въ единъ подробенъ докладъ. Това потвърждение става съ Княжески указъ.»

Комисията нѣма никакви измѣнения.

Д-ръ Цачевъ: Моля г-на Министра на Правосъдието, да формулира добавката къмъ този членъ.

М-ръ Грековъ: (Слѣдъ като написва добавката.) Ето добавката: (Чете) «Министрътъ обаче не може нито да уве-

личи, нито да умали предвиденитѣ въ щатовеѣ заплати на чиновницитѣ». (Гласове: Съгласни!)

Секр. Шивачовъ: Азъ мисля, че не ще да бѣде злѣ, ако се приложи къмъ този членъ една прибавка, а именно да стане така: «Слѣдъ като Нар. Събрание гласува бюджета глава по глава, всѣки министръ распредѣля полученіи за всѣка глава кредитъ между разнитѣ членове отъ тая глава и поднася това распредѣление на одобреніето на Държавния Глава съ единъ подробенъ докладъ, слѣдъ като земе предварително мнѣніето на Държ. Съвѣтъ;» тъй щото, трѣба да се внесе въ Държ. Съвѣтъ, и ако Държавния Съвѣтъ се съгласи съ распредѣленията на министра, тогава да се поднася на Държавния Глава.

Д-ръ Цачевъ: Азъ мисля, че предложението на г-на Шивачова е съвсѣмъ излишно. Народното Събрание вотира единъ кредитъ, и нѣма нужда, щото министра да го внесе въ Държ. Съвѣтъ за распредѣление, което си е направилъ министъ самъ. Щомъ сж предвидени всичкитѣ сумми въ бюджета, излишно е предложението на г-на Шивачова.

Аневъ: Сѣщото почти щѣхъ да кажа и азъ. Предложението на г-на Шивачова е излишно, защото се казва въ членътъ: «Слѣдъ като Нар. Събрание гласува и т. н.»

Секр. Шивачовъ: Азъ мисля, че Държ. Съвѣтъ нѣма да рѣши друго, освѣнъ онова, което е прието отъ Нар. Събрание. Да положимъ, Народното Събрание гласува една глава 120.000 фр. и има 10 параграфа; остава на распорѣжданіето на министра да распредѣли общата сума по параграфи и статии, защото за нѣкои нѣща може да бѣждѣтъ нужди повече пари а за нѣкои по-малко, и нѣкои сумми, предвидени за едно нѣщо, могатъ да се употребятъ за друго, ако то е по-нуждно. Напр. Министерството на Външнитѣ Дѣла и Исповѣданията предвижда за помѣщение 6.000 фр.; може да се тури по-малко, и ако не достигнатъ, тогава може да се снесе отъ друга сума за да се увеличи статията за наемъ на помѣщението; но това распредѣление да става съ съгласието на Държ. Съвѣтъ.

М-ръ Начовичъ: Случаитѣ, за които е нужно вмѣшательството на Държавенъ Съвѣтъ по тѣзи работи, сж предвидени по-надолѣ. Дър. Съвѣтъ може да се мѣси за онѣзи сумми, които не сж предвидени въ бюджета и гласувани отъ Събраніето; но щомъ Нар. Събрание приеме распредѣленията на бюджета както сж представени, и щомъ тѣзи распредѣления сж въ границата на приетата отъ Събраніето сума въ една глава, то за вмѣшательство на Дър. Съвѣтъ не остава никакво мѣсто. За Дър. Съвѣтъ сж опредѣлени въ

тозъ законъ случаетъ, въ които именно трѣбва той да се пита. Значи, законътъ предвижда тѣзи случаи. Вмѣшательството на Дър. Съвѣтъ е въ туй отношение излишно, защото по-надолу се казва и то е консакрирването на този членъ, който Нар. Събрание прие сега, че Министра може да прави слѣдъ изпълнение на нѣкои формалности премѣстване сумми отъ една статия въ друга, въ една и съща глава. Тогава азъ не разбирамъ, защо Дър. Съвѣтъ ще се пита за една работа, която законътъ опредѣля ясно по-надолу.

Предсѣдатель: Трѣбва да се гласува попереди предложението, което направи г-нъ Грековъ за добавление.

М-ръ Грековъ (чете): «Министра обаче, не може нито да увеличи, нито да умали предвиденитѣ въ щатовѣтъ заплати на чиновницитѣ.»

Д-ръ Цачевъ: Какво може да стане, ако г-нъ Министръ направи единъ щатъ и той се утвърди отъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО? Щатътъ може да се измѣни. (Смѣхъ.) За това, да се каже: «предвиденитѣ въ бюджета заплати на чиновницитѣ,» а нѣ «въ щатовѣтъ.»

М-ръ Грековъ: Ако щете «въ бюджета» турете.

Д-ръ Цачевъ: Да се каже «тѣй като е въ бюджета.»

Предсѣдатель: Да прочете г-нъ докладчикъ членътъ съ прибавката.

Докл. Аневъ (чете): Слѣдъ като Нар. Събрание гласува бюджета и т. н. т. . . . Министра обаче не може нито да увеличи, нито да умали предвиденитѣ въ бюджета заплати за чиновницитѣ.»

Предсѣдатель: Приема ли Нар. Събрание 25 членъ, съ прибавката, която прилага г-нъ М-ръ Грековъ? (Приема.) Който не приема да си дигне ръката. (Никой не дигна.)

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 26.

Всѣкой Министръ е длъженъ да не преминва границитѣ на полученитѣ за всѣка глава кредити и Министра на Финанситѣ е отговоренъ за суммитѣ, които той би позволилъ да се иждивятъ вѣнъ отъ допуснатитѣ отъ Народното Събрание кредити по всѣка глава.

Въ случай, че въ течението на едно упражненіе стане нужда за нѣкой допълнителенъ кредитъ, той не може да се вземе освѣнъ на основание единъ законъ или указъ за пренасяние.

Л. Дуковъ: Азъ мисля въ този 26 членъ послѣдната алинея, дѣто се казва: «Въ случай, че въ течението на едно упражненіе стане нужда за нѣкой допълнителенъ кредитъ, той не може да се вземе, освѣнъ на основание единъ законъ

или указъ за пренасяние.» азъ мисля да се каже тукъ да се отпусне прѣзъ Държавний Съвѣтъ. А тукъ се казва: «Въ случай, че въ течение на едно упражненіе стане нужда за нѣкой допълнителенъ кредитъ.» Тукъ да се каже, че не може да стане освѣнъ съ одобрението на Държавний Съвѣтъ и тоже ще се утвърди съ указъ.

М-ръ Начовичъ: Въ тоя членъ е пригазката за допълнение на единъ членъ чрезъ други въ същата глава, понеже по-горѣ се говори за работи въ една и съща глава. По-надолъ е казано какъ ставатъ пренасянията отъ една глава на друга, сирѣчь, съ намѣстваніето на Държавний Съвѣтъ. Но съ тая алинея именно се допълнява предишния членъ, за който станаха толкозъ голѣми препирни; тази алинея допълни и истъкгува казанія членъ. Тука се говори за пренасяние въ същата глава и понеже Събранието е гласувало суммата за тѣзи глава, тогава е излишно да се иска съдѣйствието на Държавний Съвѣтъ, защото границата на главата не се измѣнява. Това се доказва отъ смисъла на първата алинея: «Всѣки Министръ е длъженъ да не примава границитѣ на полученитѣ за всѣка глава кредити и М-ра на Финанситѣ е отговоренъ за суммитѣ, които той би позволилъ да се иждивятъ вѣнъ отъ допуснатитѣ отъ Нар. Събрание кредити по всѣка глава.» Иначе и не може да бѣде, понеже да предположимъ, че притрѣбать 100 франка за дърва или за мастило, трѣба ли да се отива въ Държавний Съвѣтъ вмѣсто да се земе суммата отъ други излишни сумми въ същата глава? Това е невъзможно! Въ слѣдующий членъ се опредѣля че въ случаи, когато се искатъ пренасяния отъ една глава на друга, тогава е нужно съгласието на Държавний Съвѣтъ.

Секр. Шивачовъ: Азъ мисля, че въ предишния членъ, когато приехме, се казва, че всѣкий Министръ распредѣля получения за всѣка глава кредитъ на своя бюджетъ между разнитѣ членове,» т. е. въ всѣки единъ членъ може да прибави колкото иска. Щомъ Нар. Събрание е извѣстно за суммата, която иска, ще му отпусне. Ако се е исчерпалъ кредитътъ въ една глава, а пакъ притрѣбать 20,000 франка Министрътъ трѣбва да иска да му се отпуснатъ. Г-нъ Лазаръ Дуковъ каза, че това премѣстваніе отъ една глава въ друга трѣбва да стане съ мнѣнието на Държавний Съвѣтъ. Ние казваме само ако се пренесе отъ една статия въ друга една глава, но ако се иска то съгласно съ 19 членъ бугва б, изисква се мнѣнието на Държавний Съвѣтъ.

М-ръ Начовичъ: Вѣроятно че г-нъ Шивачовъ е забравилъ че има по-надолу членъ 28, който казва онова което казахъ по-напрѣдъ. (Чете членътъ.)

Чл. 28.

Тъй също пренасяние сумми отъ една глава въ друга по бюджета на едно и също Министерство, въ изключителни случаи, може да се допусне, като се изслуша мнѣнието на Държавния Съвѣтъ и на Финансовия Министръ, но съ условие, че то ще се поднесе за утвърждение на Народното Събрание въ най-близката му сесия. Тоя родъ пренасяния се извършватъ тоже съ Княжески указъ.

Слѣдователно реда за пренасянието отъ глава на глава е опредѣленъ; а тукъ както се захваща члена, ясно се вижда, че не е думата за пренасяния отъ глава на глава, но между членовѣтъ на сжщата глава. Чл. 26 казва: «Всѣкий Министръ е длъженъ да не преминава границитѣ на полученитѣ за всѣка глава кредити.» Тукъ се казва ясно, че Министрътъ не може да се располага освѣнъ въ границитѣ на една глава. Особенно се потвърждава това отъ 28-й членъ, когото прочетохъ по-преди. (Съгласно.)

Председателъ: Освѣтлено ли е Народното Събрание върху 26-й членъ и мисли ли, че трѣбва да се гласува така, както стои въ проекта, или г-да Дуковъ и Шивачовъ постоанствоватъ ли да се внесжтъ нѣкои измѣненія. Питамъ ги, постоанствоватъ ли?

Дуковъ: Азъ искамъ да остане това, ако Народното Събрание види за добръ, защото тукъ се хортува за 26 й чл. а онова е за 28-й. Ако се отнасятъ единъ къмъ други, да се смѣсятъ въ единъ. Когато дойде 28, ако е нужно, ще го извадимъ, а не да остане тука така, и да го прибавимъ най-сетнѣ на члена.

М-ръ Начовичъ: Азъ питамъ г-на Дукова, да ми отговори на по-напрѣжний примѣръ, когото приведохъ. Въ случай че не достигатъ 25 франка въ единъ членъ отъ една глава, какво мисли той че трѣбва да се направи? да ли трѣбва да се внесе въпроса за тия 25 лева съ Княжески указъ въ Държавния Съвѣтъ, който да го препроводи за изучаване въ секциитѣ и отъ тамъ въ общото засѣданье и послѣ да се съобщи на Министра формално рѣшението на Съвѣта, като му се каже, ето ви 25-тъ франка? Тъй ли иска да каже г-нъ Дуковъ, че трѣбва всѣкога да се поетжива? Всѣкий види че такава една процедура е излишна, невъзможна. Но ако се касае за пренасяние отъ една глава въ друга, този случай е предвиденъ въ 28 членъ.

Секретаръ Шивачовъ: Ако е предвидено въ 28-й членъ че не може да се пренася отъ една глава въ друга каква да е сумма, безъ съгласието на Държавния Съвѣтъ и Министерството на Финанситѣ, то този членъ е съвършено излишенъ. Ако единъ Министръ иска да премѣсти една статия въ друга, трѣбва да състави докладъ и съ Княжески указъ

това да се потвърди споредъ 25-й членъ, когото ние приехме. Но тукъ се касае за пренасяние допълнителни кредити отъ глава въ глава. Слѣдователно ако 28-й членъ гласи така, както си стои въ проекта, тогазъ си противорѣчи съ 26 членъ. Ако ли е така, както казва г-нъ Начовичъ, то трѣбва да се каже, като до колко франка се допуска на единъ Министръ да пренася сумми отъ една глава въ друга.

М-ръ Грековъ: Може да се премѣтвява кредитъ само отъ една статия въ друга.

М-ръ Начовичъ: Азъ се чюдя! Дѣ виждате, г-не Шивачовъ, че се говори въ тоя членъ за пренасяния отъ една глава на друга, когато тукъ чисто и просто се казва (чете): «Въ случай че въ течението на едно упражненіе стане нужда за единъ допълнителенъ кредитъ, той не може да се вземе освѣнъ на основание единъ законъ или указъ за пренасяние.» Тукъ не е приказката за пренасяне по главитѣ. Какъ може да се говори тука за такива пренасяния, когато за сжщия въпросъ се говори ясно по-долу въ 28-й членъ?

Секретаръ Шивачовъ: Тогава е члена, споредъ мнѣнието на г-на Начовича, излишенъ. Втората алинея на тоя членъ казва че: «Въ случай, че въ течението на едно упражненіе стане нужда за нѣкой допълнителенъ кредитъ, той не може да се вземе освѣнъ на основание единъ законъ или указъ за пренасяние.» Тукъ не е ясно, да ли отъ една статия въ друга или отъ една глава въ друга могатъ да се пренасятъ кредититѣ. Ако бѣше отъ една глава въ друга.

М-ръ Грековъ: (Прекъсва го. Продължава): Моля, всѣки е свободенъ да изказва мнѣнието си. Тогава 25 членъ е твърдъ ясенъ, а тукъ въ 26 се говори за допълнителенъ кредитъ, който не може да се вземе другоаче освѣнъ съ мнѣнието на Държ. Съвѣтъ.

Д-ръ Пачевъ: Членътъ е твърдъ ясенъ и всички забѣлжжки сж излишни. Тукъ се касае когато се нечерни кредитътъ отъ една глава и казано е че не може да се земнатъ сумми освѣнъ чрѣзъ единъ законъ. Тука нѣма нужда за никакви измѣненія начина, по който трѣбва да става това. Слѣдующитѣ други членове обясняватъ този членъ. тѣ сж 27, 28, 29 и 30 и мисля, че е излишно да правимъ дебати върху това.

Председателъ: Счита ли Нар. Събрание че е освѣтлено върху това? (Счита.) Ще се гласува 26 членъ така, както го прѣдлага комисията. Приема ли Нар. Събрание 26 чл. както стои въ законопроекта и както го приела комисия? (Приема се. — Само двама не дигатъ ржцѣ.) Ще каже, че болшинството е за проекта.

Докл. Аневъ (чете):

Чл. 27.

Пренасяния на кредити могат да се допустнатъ съ Княжески укази, издадени по предложението на надлежния Министръ слѣдъ споразумѣнието му съ Финансовия Министръ. Тия пренасяния се позволяватъ обаче само отъ единъ членъ на други въ сжщата глава. (Приема се.)

Чл. 28.

Тѣй сжщо пренасяние сумми отъ една глава въ друга по бюджета на едно и сжщо Министерство, въ исключителни случаи, може да се допустне като се изслуша мнѣнието на Държавния Съвѣтъ и на финансовия Министръ, но съ условие, че то ще се поднесе за утвърждение на Народното Собрание въ най-близката му сессия. Тоя родъ пренасяния се извършватъ тоже съ Княжески указъ. (Приема се.)

Чл. 29.

Въ случай, че не е възможно да се набави единъ весма нуженъ допълнителенъ кредитъ чрезъ пренасяние отъ една глава на друга и че тоя допълнителенъ кредитъ ще има за послѣдствие увеличението общата сума на бюджета, то той се отпуска на Министра, който го иска съ разрѣшение, на Народното Собрание, освѣнъ за случаитъ на неотлагаема нужда.

Княза заедно съ Държавния Съвѣтъ рѣшава да ли нуждата е неотлагаема, и ако отговора е утвърдителенъ, кредита се отпуска чрезъ мотивиранъ докладъ и всичко се поднася на одобрението на Народното Собрание въ най-близката му сессия.

Д-ръ Минчо Цачевъ: Не ще ли е нужда, напримѣръ, да се опредѣли каква сума, единъ милионъ, или два, защото може най-сетнѣ да се искатъ 10.000.000 лева.

Председателъ: Г-нъ Цачевъ да опредѣли по хубаво своето предложение.

Д-ръ Минчо Цачевъ (чете): «Въ случай, че не е възможно да се набави единъ весма нуженъ допълнителенъ кредитъ отъ 500.000 лева, чрезъ пренасяние отъ една глава на друга и че тоя допълнителенъ кредитъ ще има за послѣдствие увеличението общата сума на бюджета и т. н. т.» Искамъ да се опредѣли суммата.

М-ръ Грековъ: Спорѣдъ както направи предложението г-нъ Цачевъ, този кредитъ трѣбвало би да бжде 500.000 лева. Ако се прибави това не е лоше, за да се ограничи суммата. Но както го формулира сега, излиза че той трѣбва да бжде непременно 500.000 лева, но ако сж 499.000, тогава не може да се иска.

Д-ръ Цачевъ: Азъ мисля, че нищо не стѣснява да се отпуска по малка сума, но трѣба да се опредѣли максимума.

М-ръ Грековъ: Но на друго мѣсто.

Д-ръ Цачевъ: Може.

Филипъ Мариновъ: За този именно членъ азъ мисля, че ще можемъ да се спомогнемъ, ако прибѣгнемъ до параграфъ 126 отъ конституцията, който казва (чете).

«За статии, за които не е билъ отреденъ кредитъ, Князътъ може по редътъ и въ показанитъ въ предишния 125 членъ случаи, да разрѣши разноси отъ паритъ на хазната, но тия всички разноси не бива да надминуватъ триста хиляди франка.»

Д-ръ Цачевъ: Азъ приемамъ до 300.000 франка. (Веселостъ.)

Докладчикъ Аневъ: Коммисиата нѣма нищо противъ тая прибавка, ако Нар. Собрание я приема.

Председателъ: Приема ли Нар. Собрание да се опредѣли суммата до 300.000 франка? (Приема.) Тогазъ да се преправи члена.

Д-ръ Цачевъ (чете члена съ прибавка): «само тоя кредитъ обаче не трѣбва да надминува сумата отъ 300.000 фр.»

М-ръ Грековъ: Това предложение, което прави г-на Д-ръ Цачевъ, да се тури на края на втората алинея.

Докладчикъ Аневъ: Азъ мисля да се турне въ сръдката на втората алинея, сир. тѣй: «Княза заедно съ Държавния Съвѣтъ рѣшава да ли нуждата е неотлагаема и ако отговорътъ е утвърдителенъ, кредита, който не трѣбва да надминува 300.000 лева, се отпуска чрезъ мотивирамъ докладъ, и всичко се поднася на одобрѣнието на Нар. Собрание въ най-близката му сессия.»

Председателъ: Приема ли Нар. Собрание членъ 29-ий съ допълнението, което се внесе на втората алинея по предложението на Д-ра Цачева? (Приема се.)

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 30.

Ако въ течение на едно упражнение се поиска допълнителенъ кредитъ за предмѣти не вписани въ бюджета, въ тоя случай се постѣпва съгласно съ предишния членъ. (Приема се.)

Чл. 31.

Всѣко ходатайство за нови или допълнителни кредити, трѣбва да минава презъ Финансовия Министръ, който е длъженъ да познава състоянието на источникитъ на общия Държавенъ бюджетъ, и който може да покаже сръдствата чрезъ които би могло да се удовлетвори едно увеличение на расхода. (Приема се.)

Чл. 32.

Всичкитъ Държавни приходи, като се съсредоточаватъ въ Финансовото Министерство, никой Министръ нѣма право да

употрѣби какъвто и да е приходъ събранъ по исключение отъ него, нито да увеличи по какъвто и да е особенъ источникъ суммата на кредититѣ, които сж отпуснати въ бюджета за неговото Министерство.

Когато нѣкой отъ движимитѣ или недвижимитѣ предмети, които сж турени на разположение на Министерствата, не могатъ да се употребляватъ по натакъ и стане нужда да се продаждатъ, продажбата имъ трѣбва да се извърши съ съдѣйствието на Финансовитѣ агенти, по опредѣленитѣ правила и получената сума се записва въ приходитѣ на текущото упражненіе. (Приема се.)

Чл. 33.

Въ случай че нѣкоя неправилно израсходована сума се повърне въ продължението на сжщата година презъ която е била тя израсходована, такава сума може да се запише на приходъ за възстановление на кредита по сжщото Министерство, като предварително се поиска това отъ Финансовия Министръ и въ съобщението като се приложи расписката на отчетника, който е получилъ суммата и още като сж прибавятъ въ сжщото съобщение слѣдующитѣ свѣдения:

- 1) датата и номера на паричното искание, суммата която слѣдва да се повърне;
- 2) името на отчетника, който е платилъ тая сума;
- 3) причинитѣ за които е необходимо да се възстанови кредита на Министерството, което е издало заповѣдь за исплащаниято ѝ. (Приема се.)

Чл. 34.

Министритѣ плащатъ на съкровището, отъ отпуснатитѣ за това кредити, закупната цѣна на вещитѣ, които би се турили на тѣхно разположение отъ другитѣ Министерства, тѣй както и наема на Държавнитѣ здания, които тѣ и подвѣдомственнитѣ имъ учреждения би занимавали. (Приема се.)

Чл. 35.

Въ учрежденията, които се управляватъ направо отъ правителството, стойността на продуктитѣ, които сж употребляватъ въ натура, се записва на приходъ по бюджета на Държавата преди да встъпи въ течение упражнението.

Но и въ расходния бюджетъ се отвара въ сжщия размѣръ единъ кредитъ на надлежното Министерство, тѣй щото употребенитѣ въ натура вещи ще се исплащатъ чрезъ парични искания и ще се записватъ въ отчетнитѣ книги подъ рубрика на употребени въ натура произведения. (Приема се.)

Чл. 36.

Всѣки мѣсець надлежитѣ Министри съобщаватъ на Министръ на Финанситѣ суммитѣ, които ще имъ сж нуждни въ границитѣ на отворенитѣ кредити въ слѣдующия мѣсець, за да може тоя послѣдния да докладва това на Държавния Глава. (Приема се.)

Всичкитѣ Министри сж обязани да издаждатъ разноснитѣ си заповѣди въ границитѣ на горѣпоменжтото мѣсечно распределение на суммитѣ. (Приема се.)

ГЛАВА VI.

Провѣряване на расходитѣ.

Чл. 37.

Никой дългъ не може да се исплати освѣнъ отъ надлежния Министръ или неговия пълномощникъ. (Приема се.)

Чл. 38.

Документитѣ, които кредиторитѣ на съкровището представяватъ за да получатъ суммата, която имъ се дължи, трѣбва да съдържаатъ всички нуждни доказателства на дългътъ и да бждатъ направени съгласно съ нарочно изработенитѣ правила. (Приема се.)

Чл. 39.

Всички покупки за смѣтка на Държавата трѣбва да ставатъ съ публиченъ търгъ.

Г. Бошнаковъ: Съ прибавка; «съгласно съ закона за търговетѣ.»

Защото има законъ и трѣба да се водимъ съ него.

Председателъ: Г-нъ Бошнаковъ предлага да се прибави «съгласно съ закона за търговетѣ.»

М-ръ Грековъ: Г-нъ Бошнаковъ трѣбва да си оттегли своето предложение, защото щомъ се каза «съ публиченъ търгъ,» тогава, разумѣва се, че трѣбва да става съобразно съ закона за търговетѣ. Щомъ се каза, че ще става съ публиченъ търгъ, неможе да става иначе; защото ако не се слѣдва по законътъ за публичнитѣ търгове, то работата не става законна. Има разни търгове, на пр., повикатъ нѣкого въ една къща и го питатъ, за колко може да направи еднѣя работа и той иска — да кажемъ — 100,000 фр., ако другъ може да я направи по-сѣтино, даватъ ѝ нему. И това е търгъ, но не публиченъ; слѣдователно и Министрътѣ, който прави такъвъ търгъ, всѣкога ще бжде отговоренъ за тѣзи дѣйствия; защото Нар. Събрание може да каже, че той е правилъ търгове, несъобразно съ опредѣленията на законътъ. Тѣй щото предложеното допълнение нито пояснява нито опредѣлява поточно тозъ членъ. За това бихъ помолилъ г-на Бошнакова да си оттегли предложението.

М-ръ Начевичъ: Доводитѣ, които казва г-нъ Бошнаковъ, се намиратъ подолъ въ чл. 45 (чете): Публичнитѣ търгове се правятъ по установенитѣ обичаи и издаденитѣ правила.

Бошнаковъ: Азъ именно предложихъ това, защото знамъ, че до сега търговетѣ сж ставали безъ всѣки законъ. (Гре-

ковъ: Нѣмаше законъ.) Но тъй като слѣдва членъ, който опредѣлява сжщото, оттеглявамъ си предложението.

Предсѣдатель: Понеже г-нъ Бошнаковъ оттеглява предложението си, остава чл. 39, както си е въ законопроекта. (Приема се.)

Докладчикъ Аневъ: (чете):

Чл. 40.

Покупки съ прями споразумлѣния могатъ да ставатъ въ слѣдующитѣ случаи:

а) за доставки, пренасяния и постройки, на които цѣлия расходъ не надминава 3000 лева; или ако пазарлъка е нѣколко години, срока да не надминава 3 години и годишната цѣна да не превишава 1000 лева;

б) за доставки, пренасяния и постройки, които, като сж нуждни въ кратко време, не е възможно да се чакатъ сроковетѣ, опредѣлени за търговетѣ, или когато обстоятелствата изискватъ щото тия правителствени нужди да не излизатъ на явѣ. Въ послѣдния тоя случай пазарлъка безъ търгъ трѣбва нарочно да се е дозволилъ отъ Държавния Глава, на основание направения отъ надлежния Министръ докладъ;

в) за доставки, пренасяния и постройки, за които при търговетѣ не сж се направили никакви предложения, или за които сж били предложени цѣни, които не е било възможно да се приематъ. Въ тоя послѣденъ случай обаче, при прямото споразумлѣние, не трѣбва да се превишаватъ предложенитѣ отъ правителството на търговетѣ цѣни;

г) за вещи, които сж въ рѣцѣтъ на единъ само притежатель или извършванието на които не може да се повѣри освѣнъ на артисти;

д) за експлоатации, фабрикации и доставки, направени за опитъ;

е) за даване подъ аренда държавни имоти съ условие, че цѣната на арендата нѣма да превишава 3000 лева, и срока три години.

Тука има направено малко измѣнение, именно дѣто се казва: «за доставки, пренасяния и постройки, на които цѣлия расходъ ненадминава 3000 лева»: — на мѣсто 5000, комисията го е измѣнила на 3000 лева; и по надолу дѣто се казва: «или ако пазарлъка е нѣколко години, срока да не надминава 5 години и годишната цѣна да не превишава 1000 лева,» — измѣнено е щото, на мѣсто 5 год., срокътъ да не надминава 3 год.

Предсѣдатель: Има ли нѣкой да говори върху този членъ? Г-нъ Докладчикъ да прочете члена съ измѣнението, което е направила комисията.

Докладчикъ (чете членъ 40-ий вторично):

Д-ръ Цачевъ: Азъ моля г-на Докладчика да ни разясни членъ 40 буква б, до каква стойностъ за доставки, пренасяния и постройки, които като сж нуждни въ кратко

време, не е възможно да се чакатъ сроковетѣ, опредѣлени за търговетѣ, могатъ да ставатъ прями споразумлѣния? Тука не е опредѣлено 3000 или 1000 фр. Тука може да е достаточено доставитѣ да бждатъ за 5000 фр., но може и за 1,000,000 фр. Моля да се даде по-голъма гаранция въ този членъ. Ако е туй, което азъ разбирамъ, именно дѣто се казва, «когато обстоятелствата изискватъ, щото тия правителствени нужди да не излизатъ на явѣ,» то азъ би желалъ щото, споразумлѣние безъ търгъ въ такъвъ случай да се позволява отъ Държавния Глава по докладъ отъ надлежния Министръ съ предварителното съгласие на Предсѣдателя на Държавния Съвѣтъ; защото тука може да бжде работата за израсходванието на една неопредѣлена сума.

Докладчикъ: Това, което казва г-нъ Цачевъ, се разбира отъ предишната алинея, но, ако той найсетнѣ желае, може да направи прибавление и да го предложи на Нар. Събрание.

Д-ръ Цачевъ: Азъ мисля, въ този членъ буквата б) да се опредѣли суммата е невъзможно; защото на Държавата може да потрѣбва такава нѣщо, което нетрѣбва изведнѣжъ да знае свѣтътъ за колко трѣбва да бжде. За това, азъ не искамъ да има най-голѣмо ограничение; само искамъ да се тури по-голѣма гаранция, като се разрѣшава споразумлѣнието безъ търгъ на основание направения отъ надлежния Министръ докладъ, заедно съ Предсѣдателя на Държавния Съвѣтъ; или пакъ да го разгледва Министрътъ съ съгласието на Министерския Съвѣтъ; но не да се допушта това само на единъ Министръ. Така щото отъ двѣтъ предложения едно, или заедно съ Предсѣдателя на Държавния Съвѣтъ или пакъ съ Министерския Съвѣтъ.

Докл. Аневъ: Вие казвате, че въ прибавлението трѣбва да се опредѣли една сума; за това, моля, да формулирате прибавлението си.

М-ръ Начевичъ: Министерството не е противно да се тури тамъ надлежния Министръ съ съгласието на Министерския Съвѣтъ; но то се разбира отъ само себе си. Единъ Министръ номоже да направи нѣщо важно безъ знанието на Министерския Съвѣтъ.

Д-ръ Минчо Цачевъ: Тогава приемамъ предложението на г-на Министра, щото докладътъ да бжде направенъ отъ Министра съ съгласието на Министерския Съвѣтъ.

Докл. Аневъ: Но суммата нетрѣбва ли да се опредѣли?

Д-ръ Минчо Цачевъ: Азъ казахъ, че нетрѣбва; защото номоже да се опредѣли суммата за нѣща, които нетрѣбва да ги знае всѣки.

Председателъ: Тогава ще се прочетатъ и двѣтъ алинеи на члена съ измѣнението на комисията и прибавлението на г-на Цачева, и Нар. Събрание да се произнесе.

Докл. Аневъ (чете):

а) за доставки, пренасянния и постройки, на които цѣлиятъ расходъ ненадминава 3000 лева; или ако пазарлъжъ е нѣколко години, срока да ненадминава 3 год. и годишната цѣна да не преминава 1000 лева;

б) за доставки, пренасянния и постройки, които, като сж нуждни въ кратко врѣме, не е възможно да се чакатъ сроковетъ, опредѣлени за търговетъ, или когато обстоятелствата изискватъ щото тия правителствени нужди да неплъзватъ на явѣ. Въ послѣдния тоя случай пазарлъжъ безъ търгъ трѣбва нарочно да се е дозволилъ отъ Държавния Глава, на основание направения отъ надлъжния Министръ, съ съгласието на Министерския съвѣтъ, докладъ.

Председателъ: Ще туря на гласуване двѣтъ алинеи на 40 членъ съ измѣненіята на комисията и прибавлението на г-на Цачева.

Който ги неприяема така, да си дигне ржката. (Никой не дига. Приематъ се.)

Председателъ: Сега да се прочетжтъ и другитъ алинеи.

Докл. Аневъ (чете.)

в) за доставки, пренасянния и постройки, за които при търговетъ не сж се направили никакви предложения, или за които сж били предложени цѣни, които не е било възможно да се приематъ. Въ тоя послѣденъ случай обаче, при прямото споразумѣние, не трѣба да се превишаватъ предложениетъ отъ правителството на търговетъ цѣни;

г) за вещи, които сж въ ржцѣтъ на единъ само притежателъ или извършванието на които не може да се повѣри освѣтъ на артисти;

д) за експлоатации, фабрикации и доставки направени за опитъ.

е) за даване подъ аренда Държавни имоти съ условие, че цѣната на арендата нѣма да превншава 3000 лъва, и срока три години.

Председателъ: Има ли нѣкой да направи бѣлѣжка върху прочетенитъ алинеи? (Гласове: Нѣма).— Ще каже, че и тия алинеи Народното Събрание приема съ измѣнението на количеството 5000 лева на 3000 л. и срокътъ 5 години на 3 години.

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 41.

Въ публичнитъ търгове за доставки, за постройки, за фабрикации и експлоатации се допущатъ само лица, които докажатъ че сж въ състояние да изпълнятъ задълженията, изложени въ писменния договоръ.

Комисията е приложила; «при равни условия дава се предпочтение на българскитъ подданици.»

Д-ръ Цачевъ: Азъ мисля, че никой не може да откаже че нѣмаме експлоататори фабриканти и т. н. Азъ мисля, че 41 чл. ограничава нашитъ търговци и желая да се допълни като се каже:

«Въ публичнитъ търгове за доставки, за постройки, за фабрикации и експлоатации се допущатъ само лица, които докажатъ, че сж въ състояние да изпълнятъ задълженията, изложени въ писменния договоръ, когато сж чужди подданици; а на българскитъ подданици се позволява да се представятъ отъ разни лица, които иматъ изисканата гаранция и поменжититъ качества.»

Геровъ: Азъ мисля, че това, което добави г-нъ Цачевъ, може да го направятъ търговцитъ безъ да се добавя; защото търговецътъ може да се споразумѣ съ фабрикантина.

Д-ръ Цачевъ: Азъ мисля, че има причини, които не позволяватъ на българския търговецъ да направи това; защото лицитацията не може да я земе българинъ, когато нѣма изискуемитъ качества, предвидени въ чл. 41; но той може да я земе на името на другий, който има тѣзи качества. Тогава защо да не се даде на българския подданикъ, който има пари, право да сключва контрактъ направо съ правителството, а той да си сключва контракта съ чуждия подданикъ, който има изисканитъ качества, а може би нѣма пари.

Геровъ: Азъ не зная, какъ може да се четжтъ паритъ на българина както и на европееца? Г-нъ Цачевъ казва: който има пари; но, ако земе българинътъ отъ европееца пари, какво ще му се каже? Отъ гдѣ ще се знае, че ги е зель отъ европееца? За това, тѣзи нѣща сж излишни, ако се прибавятъ.

Д-ръ Цачевъ: Азъ настоявамъ на предложеніето, което направихъ; защото зная, че у насъ фабриканти нѣма; но може да има много българе, които искатъ да зематъ участие въ разни търгове на правителството, и които искатъ търгътъ да бжде на тѣхно име, а да се извършва отъ други лица, които иматъ качества. Това нѣщо трѣбва да се приеме, за да не се ограничаватъ българскитъ търговци; защото днесъ всичкитъ работи въ нашето Княжество сж въ ржцѣтъ на чуждестранцитъ, и тѣй ще достигне да нѣма въ българскитъ подданици 5 пари, ако отива тѣй. (Смѣхъ).

Манафовъ: Азъ като членъ въ комисията ще забѣлжж, че тамъ е турена думата, че се претпочита българския подданикъ отъ европееца.

Председателъ: Отъ чуждия поданикъ; защото и ние сме европейци.

Манафовъ: На българина се дава предпочитание; това дава здрава гаранция на българетъ да могатъ да земжтъ въ свои ръцѣ всичкитъ предприятия.

Л. Дуковъ: Азъ неможъ да разумѣя отъ думитъ на г-на Цачева; той единъ пжтъ каза, че има такива хора, а други пжтъ — нѣма. (Смѣхъ.) Азъ се съгласявамъ съ комисията, която казва, че се дава предпочитание на българския подданикъ. За това доста се е разисквало и да се мине на татъкъ.

Д-ръ Цачевъ: Азъ желая да разясня на г-на Л. Дукова. На примѣръ единъ българинъ се представи на лицитация за постройка на една казарма и му казватъ: ти не си архитектъ, и неможешъ да земешъ такова предприятие. Той казва: азъ несъмнѣно, но имамъ свой архитектъ и искамъ да направя на мое име контракта, за да не ме злоупотрѣби архитекта; защото, ако направя контракта на името на архитекта, неможъ да го извадя, когато той поиска да ме злоупотрѣби; а като е на мое име, то азъ можъ да го извадя и да се намѣри другъ архитектъ. И тъй онзи ще бѣде единъ наемникъ на мене. Това мисля, че е достатъчно да освѣтли г-на Дукова.

Грековъ: Азъ искамъ да успокоя лесно раздражащата се съвѣсть на г-на Д-ра Цачева. (Веселостъ.) Това, което той иска да стане, е всѣки пжтъ ставало, и сега става тъй. Въ закона за търговетъ е ясно казано, че единъ предприемачъ, като нѣма самичкъ свидѣтелство, че може да приеме една работа и да я извърши, — или съ други думи да направя една постройка, — той може всѣки пжтъ да представи единъ архитектъ, който ще води работата отъ неговата страна и въ неговото име. Само се иска, шото този архитектъ, да има свидѣтелство, че е архитектъ. И при всичко че е нѣмало законъ за търговетъ, азъ знаа за много контракти, които бѣше сключило правителството, и въ всичкитъ бѣше казано: че ако предприемачътъ самичкъ нѣма достатъчни технически познания да води работата, трѣбва да назначи единъ архитектъ. Никогажъ не се е отказвало да зема нѣкой участие въ търговетъ само и само, че той не бѣше архитектъ.

Шивачовъ: За по-голъмо обяснение, желая да ни опредѣли комисията, какво е разбрала подъ джката: (Чете члена до думитъ: «писменъ договоръ.») Какъ мисли комисията, и какви сж условията, за да бѣде нѣкой въ състояние да изпълни онова, което се предвижда тука?

Аневъ: Тукъ не е думата за качеството и фабриктъ, както мисли г-нъ Д-ръ Цачевъ, защото единъ человекъ може да конкурира въ единъ търгъ безъ да е фабрикантинъ, стига само да се е условилъ съ единъ фабрикантинъ. Когато се дава девиза за единъ публиченъ търгъ, глѣда се на туй да ли той е въ състояние да изпълни условията, сирѣчь да даде кауция въ пари, и послѣ трѣбва да представи единъ архитектъ, който може да отговори на тия обвезанности, които се изискватъ отъ законътъ; и тъй сж твърдѣ добръ опредѣлени съ онзи законъ за предприемачитъ, който сега се намира въ Държавний Съвѣтъ.

Геровъ: Колкото знаа, приемали сж се Българи и у онѣзи търгове, които сж ставали досега, само съ условие да представи единъ архитектъ, а контракта може да се направи върху когото искатъ. Само имали сж затруднения въ това: че търговецътъ, ако е страненъ подданикъ, трѣбва да дава гаранция въ пари; изисквало се е сжщото това и отъ туркашните търговци, които иматъ повече недвижими имущества и могатъ да отговарятъ за гаранцията. За това да се забѣлѣжи въ този законъ, да се приема гаранция и отъ недвижимитъ имущества. (Гласове: Това е другъ въпросъ.)

Председателъ: Нар. Събрание освѣтлило ли се е върху членъ 41? (Гласове: Изчерпано е!) Тогава да се прочете членътъ още веднѣжъ.

Докладчикъ Аневъ (чете:) «Въ публичнитъ търгове за доставки, за постройки, за фабрикации и експлоатации се допущатъ само лица, които докажатъ, че сж въ състояние да изпълнятъ задълженията, изложени въ писменния договоръ; при равни условия дава се предпочитение на български подданици.»

Председателъ: Приема ли Нар. Събрание членътъ 41 съ прибавката, предложена отъ комисията, че при равни условия предпочитатъ се български граждани?

Д-ръ Цачевъ: Азъ искамъ да прибавя: «при равни условия, и когато разликата не е много значителна, дава се предпочитение на българскитъ подданици.» (Гласове: Охо хо!) На пр. двама конкуренти. (Гласове: Изчерпано е; други гласове: не е изчерпано.) Азъ желая да се даде на вишегласие да видимъ да ли е исчерпанъ въпросътъ или не.

Председателъ: Азъ позволявамъ на г-на Д-ра Цачева да говори.

Д-ръ Цачевъ: Азъ ще приведа единъ примѣръ. Тукъ се даде постройката на болницата на лицитация и при това указа се, че единъ еврейнъ чужденецъ далъ единъ сантимъ по-низка цѣна на всѣкой квадратенъ метръ, а единъ българскій търговецъ далъ единъ сантимъ по-горѣ, и понеже

има 5000 квадратни метра, разликата е 5000 сантиметра. Сега азъ питамъ: защо да се предпочете за 5000 сантиметра единъ еврейнъ чужденецъ, а не българскиятъ гражданинъ, който ако спечели нѣщо, може, ако се намѣри държавата въ нѣкоя нужда, да жертвува имота си и живота си за подържанieto ѝ. Водимъ отъ подобни случаи, азъ предлагамъ на Нар. Събрание да рѣши: когато разликата е незначителна, да се предпочита българскиятъ гражданинъ. Азъ благодаря на г-на Министра на Финансите, който когато видѣ че намаляването на еврейна е незначително, предпочете българскиятъ гражданинъ и предаде работата на него.

М-ръ Грековъ: Азъ мисля, че въ това отношение статията, която приехме тукъ, дава доста възможностъ на Министра да предпочита българина, когато иска; защото той може на чуждий поданикъ да каже: азъ нѣмамъ довѣрие на тебе, че ще изпълнишъ контракта както прилича; и ако разликата между условията на одного и на друго е съвсѣмъ малка, може да утвърди контракта на българина безъ да туряме такова едно постановление въ законътъ. И тѣжко е да се опредѣли въ законътъ кога разликата е малка и голѣма, защото на одного може да се вижда 50 лева да сж малко, а на друго може би 50 лева да сж много. Затова да се остави законътъ безъ това добавление, което каза г-нъ Д-ръ Цачевъ и да се оставятъ такива случаи, когато има малко разлика на Министерството, което има срѣдства да отблъсне чужденеца, като каже, че нѣма довѣрие на него, и може да утвърди търгътъ на българинътъ.

Бобчевъ: Азъ знамъ, че е тъй, както каза г-нъ Министръ, но трѣбва това да е написано въ книгата, иначе може да си остане: «гласъ вопиющий въ пущини.»

М-ръ Начовичъ: Въ условията за търговетъ, всѣкога се казва, че Министрътъ е свободенъ да предпочете оногизи, когато иска между конкурентитѣ. Всѣкогашъ трѣбва да се предполага, че Министрътъ е чловѣкъ съ патриотизмъ и съ честность, и че той ще защитава интереситѣ на българскитѣ граждани. И дѣйствително, въ таквитѣ случаи, почти всѣкога сж се предпочитали българскитѣ подданици. Ако да бѣше възможно да се опредѣли разликата, за която спомена г-нъ Цачевъ, то щеше да е добро, понеже щеше да избави и министритѣ отъ отговорность и нападения но мисля че това е невъзможно; понеже предприятията не сж отъ еднаква стойность: има едни малки а други голѣми. По тая причина съмъ на мнѣние, че е по-полезно и по-цѣлесъобразно да се остави рѣшението на подобни въпроси на благоустройство на Министра; защото нѣма съмнѣние, че онзи Министръ, въ когото камарата има довѣрие, ще постигва всѣ-

кога по честенъ и патриотически начинъ. Ако ли се намѣрятъ въ камарата таквитѣ представители, които могатъ да кажатъ, че нѣматъ довѣрие на Министра, тѣ могатъ въ всякой случай да го искажатъ.

Предсѣдатель: Не зная какво е предложението на г-на Д-ра Цачева. (Д-ръ Цачевъ отсѣтствува).

М-ръ Начовичъ: Предложението бѣше, че ако разликата е малка между офертата на българскиятъ подданикъ и она на чуждий подданикъ, да се предпочита българскиятъ подданикъ.

Предсѣдатель: Ще туря на гласоподавание членъ 41 както си стои въ законопроекта съ добавката на комисията, и моля г-на докладчика да го прочете още веднѣждъ.

Докладчикъ Аневъ (чете го):

Предсѣдатель: Приема ли Народното Събрание членъ 41 съ прибавката предложена отъ комисията. (Приема се.) Който не приема да си дигне ръката. (Никой).

Докладчикъ Аневъ (чете):

Чл. 42.

Поемнитѣ договори опредѣлятъ гаранцитѣ, които доставчицитѣ или предприемачитѣ трѣба да даждъ за да се допустнатъ на търговетъ, както и ония, че ще изпълнятъ задълженията си. Тѣ опредѣлятъ още и правата на Правителството върху тия гаранции въ случай неиспълнение на задълженията. (Приема се.)

Чл. 43.

Никой казармжкъ и никой контрактъ за постройки или доставки не може да опредѣля даване аконтове, освѣтъ за извършени работи. Аконтоветѣ не трѣбва никога да надминаватъ петѣтъ шести отъ придобититѣ права, редовно доказани. (Приема се.)

Чл. 44.

На доставчицитѣ и предприемачитѣ не се даватъ нито лихви нито банкови комисии за суммитѣ, които тѣ употребяватъ при изпълнение на задълженията си. (Приема се.)

Чл. 45.

Публичнитѣ търгове се правятъ по установенитѣ обичаи и издаденитѣ правила. (Приема се.)

Чл. 46.

Пазарлжцитѣ, по слѣдствие на прямо споразумѣние, сключени отъ Министритѣ или отъ тѣхнитѣ пълномощни, се извършватъ:

- а) чрезъ подписване поемнитѣ договори;
- б) чрезъ представяне предложение отъ страна на предприемача или доставчика;
- в) или чрезъ писма, по търговскитѣ обичаи.

Покупки, на които суммата не надминава 500 лева, могатъ да се направятъ срѣщу фактура; тоже и постройки

отъ същата сума могатъ да се извършатъ безъ особенни формалности и само срѣщу писменна смѣтка. (Приема се.)

Чл. 47.

Пазарлжцитѣ по прямо съглашение, както и поукитѣ и постойкитѣ въ горѣказанитѣ граници, направени отъ лице упълномощено отъ единъ Министръ, се представятъ всекога на одобрението на Министра, освѣнъ въ случай на непреодолима сила, или когато лицето е получило други наставления. Тия обстоятелства се споменуватъ въ акта, съ който упълномощеното лице утвърждава пазарлжа. (Приема се.)

Бошнаковъ: Тукъ се не споменува на каква стойностъ покупки сж направени.

Аневъ: По-горѣ се каза, въ членъ 46 че до 500 франка.

Председателъ: Трѣбваше да обърнете внимание, преди да се вотира. Сега не е въпросътъ, че вашето мнѣние е добро или лошо, но най-послѣ трѣбва да има единъ редъ, и ако обичате при второто четене, направете предложението, което искате.

Докладчикъ Аневъ (чете:)

Чл. 48.

Особенни правилници, утвърдени отъ Държавния Глава, слѣдъ изслушването на Държавния Съвѣтъ, опредѣлятъ постройкитѣ, които по свойството си не могатъ да се извършватъ, освѣнъ хозяйственнымъ образомъ. (Приема се.)

Председателъ: Желаетъ ли Народното Събрание да се продължи засѣданието? (Гласове: Студено е!)

Шивачовъ: Азъ предлагамъ да се свърши първото четене на законопроекта до край, и за идущето засѣдание да се остави второто четене. (Гласове: Да се продължава!)

Аневъ: Азъ моля за 5 минути отидиѣ.

Председателъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да продължаваме? (Едни гласове: Да! други: не!) Тогава ще туря подъ гласоподаване въпроса. Който желаетъ да продължаваме засѣданието, да си дигне ръката. (9 души дигатъ.) Ще каже, че Нар. Събрание не желаетъ да се продължава.

Лазаръ Дуковъ: Нѣмамъ какво друго да говоря; по-неже този законопроектъ, който сме зели на разгледване и който не е още цѣль разгледанъ, и като ще има у други день два празника на редъ, желая Нар. Събрание да се произнесе да работимъ утрѣ; защото въ вторий членъ на правилника е казано, че въ случай на нужда може повече да се засѣдава. Заради туй утрѣ да засѣдаваме за да искараме този проектъ.

Секретаръ Шивачовъ: Азъ мисля, че много по добръ е да свършимъ проекта днесъ, и да остане за утрѣ второто четение. (Гласове: Въпроса е рѣшенъ!) Послѣ да се редактира и за вторникъ да бѣде готовъ.

Председателъ: Мнѣнието на г-на Лазара Дукова е, утрѣ да имаме извънредно засѣдание. Приема ли Нар. Събрание предложението на г-на Дукова? (Приема.) Който не приема да си дигне ръката. (Никой). Ще каже, че утрѣ ще имаме засѣдание, което ще бѣде на опредѣления часъ, т. е на 1 подиръ пладнѣ. На дневенъ редъ ще бѣде продължение на законопроекта.

За сега засѣданието се закрива.

(Конецъ въ 5 часа и 15 мин. послѣ пладнѣ.)

Председателъ: Варненско-Преславский Симеонъ.

Подпредседатели: { Иванъ Симеоновъ.
Ат. Минчовъ.

Секретари: { Н. Шивачовъ.
И. Ц. Щърбановъ.

Директоръ на Стенографическото Бюро: А. Безеншекъ.